

**Program hodowli koni
rasy
polski koń szlachetny półkrwi**

wraz z naniesionymi zmianami

Warszawa 2005
aktualizacja 2015

opracowanie

Polski Związek Hodowców Koni

00-673 Warszawa
ul. Koszykowa 60/62 m. 16
tel.: 22 629-95-31, 22 628-98-38
faks: 22 628-68-79

Wszelkie prawa PZHK zastrzeżone.
Przedruk i kopiowanie materiałów zawartych
w „Programie hodowli koni rasy polski koń szlachetny półkrwi” zabronione.

I.	Definicja polskiego konia szlachetnego półkrwi	5
II.	Cel programu hodowlanego	6
III.	Zasady pracy hodowlanej nad polskimi końmi szlachetnymi półkrwi	8
	Wzorzec polskiego konia szlachetnego półkrwi	10
IV.	Praktyczna realizacja poszczególnych etapów pracy hodowlanej	12
	1. Kontrola i ocena wartości użytkowej	12
	2. Szacowanie wartości hodowlanej	12
	3. Selekcja	13
	4. Dobór do rozrodu	15
V.	Zasady wpisu do księgi stadnej koni rasy polski koń szlachetny półkrwi	17
VI.	Tryb i sposób wpisywania koni do księgi stadnej koni rasy polski koń szlachetny półkrwi	22
VII.	Uwagi końcowe	25
Załącznik 1.	Zakres i sposób prowadzenia oceny wartości użytkowej	26
	1. Program próby dzielności ogierów po stacjonarnym 100-dniowym treningu wierzchowym (ogierzy 3 – 4-letnie)	26
	2. Program próby dzielności ogierów po stacjonarnym 100-dniowym treningu wierzchowo-zaprzęgowym (ogierzy 3 – 4-letnie)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
	A. Próba wierzchowa (przeprowadzona po 35 dniach treningu)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
	B. Próba zaprzęgowa (przeprowadzana po 65 dniach treningu)	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
	3. Program zaprzęgowej próby polowej klaczy (klacze 3 – 4-letnie)	40
	4. Program próby dzielności klaczy po stacjonarnym 60-dniowym treningu wierzchowym (klacze 3 – 4-letnie)	47
	5. Program polowej próby wierzchowej klaczy (klacze 3 – 6-letnie)	49
	Alternatywne systemy kontroli i oceny wartości użytkowej polskich koni szlachetnych półkrwi	51
	1) Wyniki w mistrzostwach polski młodych koni	51
	2) Wyniki w sporcie jeździeckim	53
	3) Wyniki w wyścigach konnych	54
	Informacje dodatkowe	55
Załącznik 2.	Kategoryzacja ogierów rasy polski koń szlachetny półkrwi	56
	I. Kategoria C	56
	II. Kategoria B	56
	III. Kategoria A	58
	IV. Kategoria E	58

I. DEFINICJA POLSKIEGO KONIA SZLACHETNEGO PÓŁKRWI

Polski koń szlachetny półkrwi został wytworzony w celu zaspokojenia narastającego zapotrzebowania na wyczynowe konie sportowe, przydatne do różnych dyscyplin jeździectwa. Aktualny stan jego hodowli wymaga szczególnej dbałości o uzyskanie określonego stopnia konsolidacji genetycznej i fenotypowej, umożliwiającej w przyszłości istnienie tej rasy bez ciągłego odwoływania się do importu zasobów genetycznych na skalę aktualnie obserwowaną. w związku z powyższym należy stwierdzić, że rysuje się jednoznaczna i wysoce uzasadniona potrzeba objęcia omawianej populacji koni zasadami racjonalnej i nowoczesnej pracy hodowlanej, w której powinny być wzięte pod uwagę niżej wymienione względy:

- w świetle klasycznych reguł genetyczno-hodowlanych, krzyżowanie nie może być jedyną drogą prowadzącą do doskonalenia określonej populacji zwierząt w ramach racjonalnej pracy hodowlanej, ale jest jedynie obliczone na produkcję materiału nierzadko o wysokiej wartości użytkowej, ale o niskiej (bądź żadnej) przydatności hodowlanej - ze względu na brak genetycznej konsolidacji posiadanych cech i ich rozszczepianie się w kojarzeniu mieszańców między sobą;
- krzyżowanie jest tylko jedną z metod doboru do kojarzeń i może być wykorzystywane jedynie do osiągnięcia określonych celów, ale absolutnie nie może być jedynym celem prowadzonej działalności ani wyłączną metodą hodowlaną; jego odmiana, zwana krzyżowaniem rasotwórczym, jest wstępem do formowania nowych ras, które w zasadzie tworzone są tylko wtedy, gdy rasy istniejące nie odpowiadają aktualnemu zapotrzebowaniu, a dalsze ich doskonalenie nie przynosi pożądanych rezultatów;
- krzyżowanie jest ponadto zainicjowaniem racjonalnej pracy hodowlanej, która musi poza tym dodatkowo obejmować szczególnie ostrą selekcję mieszańców wyprodukowanych na drodze krzyżowania wybranych ras (o walorach pożądanych u nowo tworzonej rasy koni, poprzez odpowiedni system kontroli wartości użytkowej, ocenę ich wartości hodowlanej oraz odpowiedni rodzaj i metodę selekcji); po tym etapie muszą nastąpić kojarzenia w pokrewieństwie (głównie „chów na linie”) prowadzące do genetycznej i fenotypowej konsolidacji tworzonej populacji, w obrębie której można między sobą kojarzyć wyhodowane konie – bez obawy o utratę dotychczasowych rezultatów hodowlanych i rozszczepienie cech;
- oczywistą jest kwestią, że podstawowym celem pracy hodowlanej nad nową populacją rasową jest ciągłe doskonalenie cech zapewniających możliwie najwyższy poziom użytkowości i dostosowania do aktualnych potrzeb.

Biorąc pod uwagę wymienione względy należy stwierdzić, że rysuje się wyraźna potrzeba objęcia szczególnym nadzorem hodowlanym aktywnej populacji współczesnych polskich koni szlachetnych półkrwi, aby nie dopuścić do ustawicznego krzyżowania różnych ras – co niejednokrotnie może przynieść nawet spektakularne efekty w postaci doskonałych koni użytkowych, które niekiedy jednak nie mogą być z powodzeniem użyte w hodowli, ze względów genetyczno-hodowlanych.

II. CEL HODOWLANY

Nadrzędnym celem proponowanego programu jest wyhodowanie konia skokowego lub ujeżdżeniowego. Jest to z pewnością zadanie złożone i trudne, ale kompleksowa analiza omawianego problemu wskazuje na całkowicie realne możliwości w tym zakresie. Istota problemu polega na prowadzeniu konsekwentnej pracy hodowlanej – w oparciu o dostosowany program hodowlany. Podstawą przyjętego założenia jest dążenie do hodowli i produkcji koni przydatnych do wysokiego wyczynu sportowego w jeździectwie, do którego krajowe konie wielkopolskie i małopolskie (w obrębie których znaczna liczba osobników – a może ich większość – reprezentuje nadal typ wszechstronnie użytkowy) wykazują ograniczone predyspozycje i od dawna nie są w stanie konkurować w nim z rasami dominującymi w światowych rankingach jeździeckich. Współczesny wysokowyczynowy sport jeździecki prezentuje niezwykle wysoki zakres profesjonalnej specjalizacji – co zmusza do celowej działalności hodowlanej oraz możliwie najwcześniejszego rozpoznania określonych predyspozycji młodych koni do poszczególnych konkurencji jeździeckich. z tego względu nie należy zakładać hodowli i produkcji wszechstronnych koni wierzchowych, ponieważ wyhodowanie osobników wybitnie przydatnych do danej dyscypliny np. skoków przez przeszkody – jest przedsięwzięciem bardzo trudnym i nie będzie możliwe na skalę masową, lecz ograniczy się do niewielkiej ich liczby. Spowodowane to będzie szczególnie ostrą selekcją, a na różnych jej etapach wyeliminowana zostanie znaczna liczba koni przydatnych do niższego stopnia wyczynu, sportu amatorskiego i wreszcie do masowej rekreacji jeździeckiej. Określonym stopniem wszechstronności wierzchowej muszą charakteryzować się konie startujące we Wszechstronnym Konkursie Konia Wierzchowego, ale ich hodowla i produkcja w dość szerokim zakresie uwzględnia dolew rasy pełnej krwi angielskiej (przez różne formy kojarzeń) – co w pewnym sensie ułatwia działalność hodowlaną. Rozpoczęcie – na bazie aktywnej populacji krajowych koni szlachealnych półkrwi – celowej hodowli i produkcji materiału o wyraźnie ukierunkowanych predyspozycjach do wysokiego wyczynu w sporcie jeździeckim jest potrzebą chwili i posiada wyraźne uzasadnienie w dotychczasowych osiągnięciach koni tego typu, które z reguły dość wyraźnie górują przydatnością do użytkowania wierzchowego nad końmi wielkopolskimi oraz małopolskimi. Produkcja koni przydatnych do wyczynowego sportu zaprzęgowego powinna być rozważana jako jedno z zadań hodowlanych, a sposób jego realizacji może zostać rozstrzygnięty w dwojaki sposób: poprzez praktyczne wykorzystanie zaprzęgowego systemu próbdzielności – z oddzielnym zakładem treningowym – bądź oczekiwanie na pojawienie się samorodnych talentów zaprzęgowych, co ma dość często miejsce w zagranicznej hodowli sportowych ras koni, szczególnie przydatnych do wyczynu jeździeckiego.

Dodatkowym argumentem za kontynuowaniem wyraźnie ukierunkowanej (na wyczynowy sport jeździecki) hodowli polskich koni szlachealnych półkrwi jest okres ponadczwterćwiekowej pracy hodowlanej nad omawianą populacją koni i 30-letni okres istnienia księgi stadnej.

Istota problemu leży w opracowaniu nowoczesnego i racjonalnego programu hodowlanego, który zawierałby precyzyjne zasady prowadzenia pracy hodowlanej nad omawianą populacją koni. Omawianą pracę należy prowadzić według zasad, które znalazły wielokrotne potwierdzenie w praktyce hodowlanej w odniesieniu do wielu gatunków zwierząt – a przede wszystkim w hodowli koni. Ominięcie klasycznych reguł genetyczno-hodowlanych nie może mieć w tym przypadku miejsca, a próba zastąpienia ich metodą ustawicznego krzyżowania (czyli metoda prób i błędów) nie rokuje szans na trwały sukces hodowlany i przez to nie może być stosowana. Nie wyklucza to jednak możliwości prowadzenia różnego typu kojarzeń mię-

dzy krajowymi rasami koni i szerokim zestawem ras zagranicznych (dowolnie wybranych) – w celu produkcji materiału o wysokich walorach użytkowych i znaczącej przydatności do wyczynowego sportu konnego – ale dalsze hodowlane wykorzystanie tego typu koni musi być poddane szczególnemu nadzorowi.

III. ZASADY PRACY HODOWLANEJ NAD POLSKIMI KOŃMI SZLACHETNYMI PÓŁKRWI

Klasyczne zasady pracy hodowlanej nad określoną populacją zwierząt obejmują 4 zasadnicze etapy, które (w miarę rozwoju nauk o hodowli zwierząt oraz doskonalenia metod genetyczno-populacyjnych oraz hodowlanych) są ustawicznie modernizowane i racjonalizowane. Należą do nich:

- kontrola i ocena wartości użytkowej – poprzedzona biotechnologiczną kontrolą pochodzenia,
- szacowanie wartości hodowlanej,
- selekcja,
- dobór do rozrodu.

Zasadność ich stosowania ma charakter generalny i nie może być zaniechana w przypadku hodowli koni, ale specyfika użytkowania tego gatunku zwierząt (wykorzystywanie zdolności pracotwórczych i będących wypadkową całego szeregu właściwości fizjologicznych, fizycznych i psychicznych określonych koni i nie dających się tak łatwo zmierzyć jak ilość mleka, mięsa, wełny, liczba jaj itp.) czyni pracę hodowlaną nad końmi szczególnie trudną i wymagającą odpowiednich predyspozycji od osób nadzorujących ten rodzaj działalności.

Biotechnologiczna kontrola pochodzenia ma charakter oczywisty i podstawowy w prowadzeniu dokumentacji i ewidencji hodowlanej – bez której nie jest możliwa racjonalna działalność w doskonaleniu zwierząt.

Ze względu na zasadnicze trudności w obiektywnym ustalaniu poziomu cech użytkowych u koni, wyjątkowy nacisk należy położyć na opracowywanie metod kontroli i oceny wartości użytkowej – ustalających poziom wymienionych cech w sposób możliwie najbardziej obiektywny i opierających się na mierzalnych wartościach oraz wskaźnikach przydatności koni do pracy pod siodłem i w zaprzęgu.

Kontrola i ocena wartości użytkowej koni szlachetnych półkrwi powinna być oparta na następujących zasadach:

- system treningu i prób dzielności ogierów szlachetnych półkrwi – realizowany w zakładach treningowych powinien być możliwie najbardziej zobiektywizowany – poprzez wprowadzenie elementów wymiernych i nie podlegających subiektywnemu wpływowi komisji oceniającej,
- liczba elementów prób dzielności nie powinna być zbyt duża i zróżnicowana, a poziom wymagań w ich ocenie musi być dostosowany do wieku oraz możliwości fizjologicznych koni oraz objętości i intensywności treningu.

Reguły szacowania wartości hodowlanej w odniesieniu do koni szlachetnych półkrwi powinny być następujące:

- w szacowaniu wartości hodowlanej w zakresie użytkowych i pokrojowych cech koni należy podejmować próby zastosowania wielocechowego wariantu metody BLUP Animal Model, zapewniającego możliwość uzyskania indeksów selekcyjnych,
- podstawowe znaczenie w opracowywaniu indeksów selekcyjnych mają tzw. wagi znaczeniowe (ekonomiczne), których zasady ustalania powinny być ciągle doskonalone,
- w okresie przejściowym szacowanie wartości hodowlanej omawianych koni powinno być oparte na analizie rodowodu (pod kątem hodowlanej i użytkowej wartości przodków –

głównie rodziców), ocenie wartości krewnych bocznych, a przede wszystkim na ocenie jakości potomstwa.

W selekcji polskich koni szlachetnych półkrwi powinny obowiązywać następujące zasady:

- selekcję według niezależnego poziomu cech pokrojowych i użytkowych należy stopniowo uzupełniać selekcją wskaźnikową (indeksową – o której wspomniano przy omawianiu szacowania wartości hodowlanej), pozwalającą w kompleksowy sposób ocenić konia jako użytkowo-pokrojową całość;
- w selekcji za decydujący należy uznać zestaw cech użytkowych, natomiast do właściwości pokrojowych należy przywiązywać mniejszą wagę; praktyka hodowlana wykazuje, że cechy pokrojowe są doskonalone, w określonym zakresie w sposób pośredni – wraz z doskonaleniem cech użytkowych – odwrotny sposób postępowania (doskonalenie użytkowości przez poprawę pokroju) przynosi zdecydowanie mniej korzystne rezultaty, o czym najlepiej świadczą dokonania polskiej powojennej hodowli koni;
- należy opracować wymierne kryteria selekcyjne w zakresie oceny użytkowości i pokroju, które powinny odpowiadać aktualnym wymaganiom w hodowli i produkcji koni przydatnych do wysokiego wyczynu jeździeckiego;
- w przejmowaniu i wykorzystywaniu doświadczeń zagranicznych – w odniesieniu do polskich koni szlachetnych półkrwi – należy uwzględniać specyfikę naszego kraju, dotychczasowe doświadczenia oraz możliwości kadrowe i finansowe, które są podstawą do osiągnięcia założonego sukcesu.

Podstawowe znaczenie dla hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi ma dobór par rodzicielskich do rozplodu, w którym należy uwzględnić następujące zasady:

- w doborze par do rozplodu należy szczególną wagę przywiązywać do krzyżowania rasotwórczego, a w miarę istniejących potrzeb należy stosować metody krzyżowania uszlachetniającego lub wypierającego,
- omawiana populacja rasowa powinna charakteryzować się określonym stopniem konsolidacji genetycznej i fenotypowej – co jest możliwe do uzyskania przez umiejętne stosowanie hodowli w pokrewieństwie,
- w ramach hodowli w pokrewieństwie szczególną wagę należy przywiązywać do tworzenia krajowych rodów męskich i żeńskich linii hodowlanych,
- do czasu wytworzenia się wspomnianych linii hodowlanych w hodowli krajowej, należy szczególnie dbać o kultywowanie tego typu linii, które wyróżniają się w hodowli europejskiej i światowej.

IV. WZORZEC POLSKIEGO KONIA SZLACHETNEGO PÓŁKRWI

W ramach niniejszego programu hodowlanego założono konsekwentne dążenie do genetycznej i fenotypowej konsolidacji rasy polskich koni szlachetnych półkrwi. Tego typu konie powinny wykazywać się przydatnością do 3 podstawowych dyscyplin jeździectwa: ujeżdżenia, skoków przez przeszkody i WKKW, a odpowiednio prowadzona selekcja z pewnością dostarczy wystarczającej liczby koni rekreacyjnych, które będą wykorzystywane w sporcie amatorskim i rekreacji. Poziom wymagań w obrębie wyczynowego sportu jeździeckiego stawia wyraźnie sprecyzowane kryteria dotyczące pokroju oraz fizjologicznych i użytkowych predyspozycji koni, które zasygnalizowano jedynie w ujęciu skrótowym, ponieważ ich zbyt szczegółowe uwzględnianie (głównie w odniesieniu do pokroju) może okazać się formalnym hamulcem w hodowlanym wykorzystaniu osobników o wybitnych walorach użytkowych.

KONIE UJEŹDŻENIOWE:

Pokrój: wymagana jest od nich możliwie najdoskonalsza harmonia budowy ciała, prezencja i uroda, odpowiedni wzrost, a przede wszystkim szczególnie efektowny oraz wydajny ruch – w stępie, kłusie i galopie.

Użytkowość: niezbędna jest wielka pojętność konia i jego chęć do współpracy z jeźdźcem, posłuszeństwo oraz zaufanie do jeźdźcy i błyskawiczna reakcja na jego polecenia; pożądanym jest także spokojny i łagodny charakter, zrównoważony temperament i ogólne zrównoważenie funkcjonowania centralnego systemu nerwowego.

KONIE SKOKOWE:

Pokrój: wymagany jest od nich stosunkowo duży wzrost (zawierający się najczęściej w granicach 164 - 175 cm wysokości w kłębie – co nie wyklucza wybitnych osiągnięć wyczynowych, uzyskiwanych przez konie o niższym wzroście), harmonijna i proporcjonalna budowa ciała, na którą składają się: prawidłowa budowa określonych partii ciała – ze szczególnym uwzględnieniem kończyn, duże ramy i długie dźwignie, prawidłowa budowa i skątowanie stawów oraz ich wyjątkowa moc, przy szczególnym uwzględnieniu wyraźnie zarysowanego kłębu, długiej, ukośnie ustawionej łopatki, optymalnie długiego i prostego grzbietu (z proporcjonalnie długą, ale szczególnie mocno umięśnioną partią lędźwi) oraz długiego i szczególnie mocno umięśnionego zadu.

Użytkowość: pożądana jest możliwie największa potęga skoku, przy właściwie rozumianej zdolności do baskilowania, spokojny i łagodny charakter oraz zrównoważony temperament, odwaga i rozwaga w atakowaniu przeszkód, zaufanie do jeźdźcy; w stylu wykonywanych skoków powinny dominować takie właściwości, jak: obniżanie głowy i rozmierzanie odskoku, podstawienie kończyn tylnych pod przednie, stała dążność do utrzymywania równowagi oraz zachowywania rytmu ruchu, mocne podciąganie kończyn przednich (przedramiona i napiastki w maksymalnym podgięciu, kopyta przyciągane do stawów pędinowych), wielka energia i szybkość w odbijaniu się od podłoża; w pracy kończyn tylnych pożądanym jest możliwie największe rozwarcie stawów skokowych.

KONIE WKKW:

Pokrój: proporcjonalna i harmonijna budowa ciała – przy zachowaniu jego średnich rozmiarów, wyjątkowa moc i odporność organizmu na różnego rodzaju urazy – dotycząca przede wszystkim aparatu ruchu i funkcjonowania układu kostno-szkieletowego i mięśniowego,

Użytkowość: wrodzona wytrzymałość i dzielność użytkowa (najczęściej dość ściśle powiązana ze znacznym dolewem pełnej krwi angielskiej w rodowodzie), wszechstronna przydatność wierzchowa, spokojny charakter i zrównoważony temperament, szczególna odwaga i chęć do pokonywania przeszkód, siła, posłuszeństwo oraz zaufanie do jeźdźcy.

Z zasygnalizowanych względów nie wydaje się możliwe (we wzorcu hodowlanym) ustalenie jednego typu pokrojowego oraz wszechstronnych predyspozycji wierzchowych, które predestynowałyby tego samego konia do uczestnictwa w różnych dyscyplinach wysokiego poziomu wierzchowego wyczynu. Ponadto w omawianym wzorcu, jak to wielokrotnie podkreślano, pierwszoplanową rolę należy przypisać cechom przydatności użytkowej, a cechy pokroju powinny zachować znaczenie porównywalne z ich wpływem na przydatność użytkową. Ponadto w polskiej hodowli koni znaczenie pokroju jest nadal stanowczo przeceniane, a w niektórych przypadkach jego ocena (w pełni subiektywna) stanowi podstawowe kryterium selekcyjne – dość często wadliwie wykorzystywane. Jest to podejście niesłuszne, ponieważ we współczesnej hodowli i użytkowaniu koni znaczenie pokroju nie powinno mieć charakteru determinującego, ale proporcjonalny do jego wpływu na użytkową dzielność koni – zarówno wyczynowych, jak i rekreacyjnych.

V. PRAKTYCZNA REALIZACJA POSZCZEGÓLNYCH ETAPÓW PRACY HODOWLANEJ

1. KONTROLA I OCENA WARTOŚCI UŻYTKOWEJ

W odniesieniu do oceny wartości użytkowej polskich koni szlachetnych półkrwi aktualnie stosowany będzie system obowiązujący w stosunku do krajowych ras koni półkrwi, którego szczegóły znajdują się w stosownym załączniku, niemniej jednak należy mieć na względzie jego ewentualne modyfikacje, oparte na zasadach podanych we wstępnej części niniejszego programu.

2. SZACOWANIE WARTOŚCI HODOWLANEJ

Szacowanie i ocena wartości hodowlanej oraz zdolności przekazywania wysokiego poziomu selekcionowanych cech użytkowych polskich koni szlachetnych półkrwi jest jednym z najważniejszych zadań w zakresie prowadzenia pracy konsolidującej omawianą populację w sensie genetycznym i fenotypowym. Jedynie największa dokładność oceny tego parametru genetycznego może być gwarancją uzyskania założonego postępu hodowlanego. z tego też względu omawiana ocena powinna mieć charakter kompleksowy i musi być oparta na kilku wiarygodnych źródłach informacji.

Należą do nich:

- a) ocena wartości użytkowej i hodowlanej przodków,
- b) ocena wartości użytkowej i hodowlanej tzw. krewnych bocznych (półbraci i półsióstr oraz kuzynów „podwójnych” i „pojedynczych”),
- c) ocena własnej (indywidualnej dla każdego osobnika) wartości użytkowej,
- d) ocena wartości użytkowej i hodowlanej potomstwa.

Ad a) W odniesieniu do osobników pochodzących od ogierów pochodzenia zagranicznego, uzyskanie tego typu informacji jest łatwiejsze – ze względu na fakt, że w krajach posiadających tradycje i osiągnięcia w hodowli i produkcji wysokowyczynowych koni sportowych, w aktualnej praktyce hodowlanej wykorzystywane są indeksy wartości użytkowej (np. indeks ujeżdżeniowy i skokowy) i hodowlanej. Trzeba jednak brać pod uwagę również taką sytuację, że metody ustalania omawianych indeksów są dość zróżnicowane (podobnie jak poziom wyczynowych osiągnięć koni sportowych) i z tego względu należy korzystać w sposób rozważny z wymienionego źródła informacji. Ponadto w polskiej hodowli koni (ze względu na stosunkowo niski poziom krajowego jeździectwa wyczynowego i brak obiektywnych metod sprawdzających rzeczywistą przydatność krajowych ras do produkcji koni sportowych) coraz wyraźniej zaczyna pojawiać tendencja „fetyszyzacji” pochodzenia od ogierów należących do renomowanych zagranicznych ras koni wierzchowych – co nie zawsze posiada dogłębne potwierdzenie w ich wartości użytkowej i hodowlanej (istnieje obawa, że mogą one stanowić tzw. odpad selekcyjny w krajach ich hodowli). z genetycznego punktu widzenia, metoda szacowania wartości hodowlanej w oparciu o osiągnięcia przodków sprawdza się głównie w przypadku cech średniodziedzicznych i wysokoodziedzicznych.

- Ad b) Metoda szacowania przydatności hodowlanej zwierząt w oparciu o użytkową i hodowlaną wartość tzw. krewnych bocznych – stosowana głównie w odniesieniu do cech nisko odziedziczalnych – posiada znaczące zastosowanie w przypadku koni, z uwagi na wiele czynników natury genetycznej i środowiskowej. Dodatkową zaletą omawianej metody jest fakt, że dotyczy ona osobników żyjących w tych samych lub podobnych warunkach – co czyni ją bardziej obiektywną i adekwatną do istniejących warunków.
- Ad c) Wnioskowanie o hodowlanej wartości określonego konia na podstawie jego własnych osiągnięć użytkowych jest dość często stosowane, ale daje gwarancje sukcesu głównie w odniesieniu do cech wysokoodziedziczalnych, gdzie właściwości fenotypowe (użytkowość) są potwierdzane przez genotyp (pochodzenie od określonych przodków).
- Ad d) W hodowli zwierząt zdecydowanie przeważa pogląd, że najlepszą metodą oceny wartości hodowlanej określonego osobnika jest ocena użytkowej i hodowlanej wartości jego potomstwa, stanowiącej widomy dowód przekazania cech, które posiadają użytkowe i prestiżowe znaczenie dla hodowcy. Najlepiej sprawdza się zastosowanie metody BLUP Animal Model, której wariant wielocechowy pozwala na oszacowanie wartości hodowlanej nie tylko pokolenia rodzicielskiego, ale również osobników, które były wykorzystywane do tego typu oceny. Omawiana metoda wymaga jednak dużej liczebności zwierząt, które egzystują w podobnych warunkach hodowli oraz podlegają identycznemu systemowi oceny wartości użytkowej, co zasadniczo utrudnia jej zastosowanie w hodowli koni. w warunkach polskich jej wykorzystywanie jest jeszcze bardziej utrudnione – ze względu na małą liczebność materiału zarejestrowanego w hodowli i ciągłe zmiany w zakresie doskonalenia systemu prób dzielności ogierów (klacze praktycznie nie są objęte ujednoliconym postępowaniem w tym zakresie, a ich próby w zasadzie nigdy nie miały obligatoryjnego charakteru). z wymienionych względów, w polskiej hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi rezultaty zastosowania metody BLUP AM powinny aktualnie stanowić uzupełniające źródło informacji o hodowlanej wartości określonych osobników w zakresie cech pokrojowych i użytkowych – mimo, iż pojawiły się już pierwsze naukowe opracowania z tego zakresu. Niemniej jednak należy czynić dalsze starania zmierzające do doskonalenia oceny wartości hodowlanej koni szlachetnych półkrwi, albowiem omawiana metoda pozwala również na ustalenie (oprócz indeksu wartości hodowlanej) odziedziczalności różnych cech pokrojowych i użytkowych, a także na oszacowanie genetycznych, fenotypowych i środowiskowych trendów ich kształtowania się na przestrzeni określonego czasu. Podstawowe znaczenie w przypadku szacowania indeksów wartości hodowlanej posiada precyzyjne ustalenie wielokrotnie wspominanych wcześniej wag znaczeniowych (które w tej sytuacji są także potrzebne), a w tym przypadku należy brać pod uwagę również genetyczne i fenotypowe korelacje między ocenianymi cechami. Istotną zaletą omawianej metody jest fakt, że daje ona oszacowania obarczone najmniejszymi błędami i jest możliwa do zastosowania przy różnych poziomach odziedziczalności ocenianych cech oraz przy różnej ich strukturze.

3. SELEKCJA

Selekcja, jak to wcześniej zaznaczono, jest wyborem najlepszych (pod kątem cech istotnych w hodowli i użytkowaniu koni) osobników na rodziców przyszłego potomstwa. Omawiany zabieg jest szczególnie trudny do realizacji – ze względu na trudności w ustaleniu właściwych kryteriów selekcyjnych, których poziom wywiera zasadniczy wpływ na oczekiwany

postęp hodowlany i produkcyjny. w hodowli koni omawiane zadanie jest jeszcze bardziej utrudnione, ponieważ hodowcy dysponują jednostkową liczbą potomstwa uzyskanego od tych samych rodziców, a z reguły niewielką – pochodzącego od tego samego ojca (jeśli nie jest stosowana sztuczna inseminacja, pozwalająca na zdecydowaną poprawę istniejącej sytuacji). Mniejsza liczba potomstwa to w konsekwencji mniejsza możliwość trafnego wyboru, który powinien być dokonany możliwie najwcześniej, ponieważ wychów trening, wdrażanie do pracy i użytkowanie koni wymagają wielkich nakładów finansowych. z tych względów selekcja koni powinna być prowadzona wielostopniowo i rozpoczynać się od stadium wieku źrebięcego – w okresie ssania. z tego względu również dla polskich koni szlachetnych półkrwi selekcję należy prowadzić w kilku etapach, które przedstawiają się następująco:

- 1) Ocena (opis) źrebiąt w 3 okresach: sysaki pod matkami, w wieku 1 roku i 2 lat.
Kryteria selekcyjne: typ, pokrój, chody, rodowód, wzrost, rozwój, zdrowie, charakter.
- 2) Wpis klaczy do księgi, selekcja ogierów do prób stacyjnych.
Kryteria selekcji: podobnie jak w pkt. 1.
- 3) Ocena użytkowości własnej (próby dzielności):

Ogiery

- próba stacjonarna po treningu 100-dniowym,
- Mistrzostwa Polski Młodych Koni,
- sport konny,
- wyścigi konne,

Klacje

- próby polowe,
- próba stacjonarna po treningu 60-dniowym,
- Mistrzostwa Polski Młodych Koni,
- sport konny,
- wyścigi konne.

Kryteria selekcji: jezdność, styl skoku i możliwości skokowe, łatwość uczenia się, zdrowie, charakter, temperament, dzielność w sporcie, w próbach polowych i na wyścigach. Ogiery kwalifikowane do hodowli na podstawie wyników uzyskanych w próbach alternatywnych [Mistrzostwa Polski Młodych Koni (MPMK) i sport jeździecki] muszą spełniać wymagania przewidziane w drugim etapie selekcji.

- 4) Szacowanie wartości hodowlanej, obliczanie indeksów selekcyjnych.
Kryteria selekcji: dzielność sportowa własna, potomstwa i krewnych bocznych.

Wyżej przedstawiono poszczególne etapy selekcji, uzależnione od wieku koni oraz stanu ich przygotowania do określonego rodzaju użytkowania, a także wykorzystania hodowlanego. Decydujące znaczenie mają etapy: 1) i 2), ale podstawowym problemem pozostaje kwestia wczesnej oceny przydatności młodych koni do określonej formy wykorzystania wierzchowego (rekreacja, wyczynowy sport jeździecki i tworzące go główne dyscypliny: ujeżdżenie, skoki przez przeszkody, WKKW, wyścigi płaskie, płotowe i przeszkodowe). w dalszej hodowli koni szlachetnych półkrwi należy skupić się na opracowywaniu metod służących realizacji wspomnianego celu.

W selekcji omawianej populacji koni należy uwzględnić niezależny poziom określonych cech użytkowych i pokrojowych. Można przy tym (oceniając każdą cechę w możliwie najbardziej obiektywny sposób) podnieść znaczenie określonego zespołu właściwości (tych samych na każdym etapie selekcji) poprzez ich przemnożenie przez zaproponowane współczynniki znaczenia. Aktualnie należy szczególnie zadbać o możliwie najszybsze opracowanie dla potrzeb selekcji indeksów skokowych i ujeżdżeniowych, które stosowane są w bieżącej pracy

hodowlanej w krajach posiadających największe osiągnięcia w hodowli i produkcji koni przydatnych do wysokiego wyczynu sportowego w jeździectwie.

4. DOBÓR DO ROZPŁODU

W doborze zwierząt do rozplodu hodowcy posługują się dwiema grupami metod. Należą do nich:

- metody łączenia zwierząt nie spokrewnionych ze sobą (dobór niejednorodny – krzyżowanie),
- metody kojarzenia zwierząt, które są ze sobą spokrewnione (dobór jednorodny).

W hodowli koni obydwie metody mają zastosowanie, ale w sposób bardzo zróżnicowany, ponieważ hodowcy nad wyraz chętnie stosują łączenie między sobą różnych ras koni, licząc (nie bez uzasadnienia) na uzyskanie zwierząt cennych użytkowo. Tego typu sytuacja jest dość często spotykana w przypadku koni, ponieważ w wyniku krzyżowania różnych (w sensie genetycznym) ras czasami uzyskuje się tzw. efekt heterozji, w wyniku którego potomstwo przewyższa swoją wartością użytkową zarówno matkę, jak i ojca. Taka sytuacja jest możliwa tylko w przypadku 1. pokolenia mieszańców, ale kiedy mieszańce zaczyna się kojarzyć między sobą, najczęściej (jak wcześniej zaznaczono) następuje tzw. rozszczepienie cech pokrojowych i użytkowych. z tego względu nie można polecać metody ciągłego krzyżowania różnych ras koni jako metody hodowlanej, jeśli nie określi się, co dalej należy uczynić z wyprodukowanymi mieszańcami. Otóż powinny one podlegać bardzo ostrej selekcji, a najlepsze z nich powinny być wykorzystane w dalszej hodowli – na drodze łączenia ich z rasami o silnym stopniu genetycznej i fenotypowej konsolidacji cech użytkowych i pokrojowych. Nie wolno takich mieszańców (nawet najlepszych) łączyć z podobnymi sobie, ponieważ wspomniane wcześniej rozszczepienie cech spowoduje tzw. wyradzanie się uzyskanego potomstwa, które straci nie tylko wysoki poziom cech swoich rodziców, ale może okazać się mało przydatne do użytkowania, a przede wszystkim do hodowli. w hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi (które w zdecydowanej większości pochodzą z krzyżowania ras krajowych z zagranicznymi) nie wolno zalecać ciągłego krzyżowania jako metody hodowlanej, ponieważ tego typu droga nie wydaje się prowadzić do założonego w niniejszym programie celu. w tej sytuacji postuluje się uwzględnienie następujących sugestii:

- w obrębie populacji polskich koni szlachetnych półkrwi aktualnie hodowanych należy rozpocząć planowe i przemyślane krzyżowanie, wykorzystując do tego celu określony zestaw ras zagranicznych (ustalony przez Komisję Księgi Stadnej), przodujących w światowych rankingach wyczynowych koni sportowych (ujeżdżenie, skoki przez przeszkody i WKKW); rezultaty tego krzyżowania powinny być objęte celową pracą hodowlaną – według specjalnie opracowanych zasad;
- zasadniczą rolę w tym zakresie powinny odegrać zabiegi o pozyskanie nasienia najlepszych reproduktorów (inna droga uzyskania dostępu do nich nie wydaje się być możliwa), które należy wykorzystać do sztucznego unasieniania specjalnie wytypowanych klaczy;
- sztuczne unasienianie klaczy jest podstawową drogą prowadzenia racjonalnego rozplodu w obrębie omawianej populacji koni i ma ogromne znaczenie hodowlane, gdyż stwarza wielkie możliwości selekcyjne poprzez dostarczenie dużej liczby potomstwa pochodzącego od określonych reproduktorów; jest to ponadto droga do najszybszej genetycznej i fenotypowej konsolidacji pogłowia w obrębie koni szlachetnych półkrwi;

- rozwinięcie sztucznej inseminacji posiada kluczowe znaczenie nie tylko dla omawianej populacji, ale dla całej polskiej hodowli koni – przez co konieczna jest budowa infrastruktury niezbędnej do tego celu (ośrodki sztucznej inseminacji w stadach ogierów, wyposażone w stosowną aparaturę i sprzęt USG do weryfikacji skuteczności zabiegów sztucznej inseminacji).

Dobór jednorodny (kojarzenie osobników spokrewnionych ze sobą) jest o wiele rzadziej praktykowany w hodowli koni, chociaż historia hipologii podaje wiele przykładów, kiedy okazał się on potężną bronią w rękach hodowców (hodowla kłusaków orłowskich, pełnej krwi angielskiej i innych ras koni). Hodowcy koni z reguły obawiają się nieuzasadnionego wzrostu inbrodu, który niesie z reguły osłabienie ogólnej żywotności koni, objawiające się głównie obniżeniem zdolności rozrodczych. Jest to obawa całkiem uzasadniona, ale gdy ma się do czynienia z „hodowlą na linie” i bardzo ostrą selekcją, pozwalającą na wybór rzeczywiście najlepszych osobników do dalszej hodowli, to obawy przed określonymi metodami doboru jednorodnego nie są w pełni uzasadnione. w związku z przedstawionymi argumentami należy sformułować określone zasady prowadzenia dalszej hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi – z wykorzystaniem chowu w pokrewieństwie:

- chów w pokrewieństwie może być stosowany jedynie w uzasadnionych sytuacjach hodowlanych – głównie dla potrzeb tworzenia bądź kultywowania linii męskich lub żeńskich;
- należy czynić szczególne starania o wytworzenie krajowych linii męskich i żeńskich, które wyróżniałyby się możliwie najwyższym poziomem cech użytkowych i pokrojowych, warunkujących przydatność do wyczynowego sportu konnego
- z uwagi na brak wyraźnie wyróżniających się krajowych linii męskich – które charakteryzowałyby się wysokim poziomem predyspozycji do wyczynowego sportu konnego należy czynić starania o wprowadzenie linii męskich istniejących w hodowli zagranicznej; pod żadnym pozorem nie wolno czekać aż tego typu linie „same powstaną” w hodowli, ponieważ były one zawsze rezultatem celowych zabiegów hodowlanych;
- decyzję o zakupie nasienia wyróżniających się (w oparciu o światowe rankingi) reproduktorów pochodzenia zagranicznego powinien podejmować Polski Związek Hodowców Koni, po konsultacji z Komisją Księgi Stadnej Polskich Koni Szlachetnych Półkrwi;
- wprowadzane linie powinny być otoczone szczególną opieką, a podstawowym nakazem jest wyhodowanie ich krajowych kontynuatorów;
- podstawą do uzyskania kontynuacji określonych linii hodowlanych w krajowej hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi jest sztuczna inseminacja, pozwalająca na uzyskanie wystarczającej liczby potomstwa – albowiem kontynuatorzy linii powinni reprezentować możliwie najwyższy poziom cech użytkowych i pokrojowych.

VI. ZASADY WPISU KONI DO KSIĄG STADNYCH

§1

1. Żrebięta hodowlane spełniające rodowodowe warunki wpisu do księgi są wpisywane do księgi pod matkami, z oznaczeniem przynależności do odpowiedniej księgi pod względem rodowodowym (G lub W). Numer UELN (Uniwersalny Przyżyciowy Numer Konia) jest tożsamy z numerem wpisu do księgi pod matką.
2. Kłacze i ogiery, które wcześniej zostały wpisane jako żrebięta pod matkami, w wieku dorosłym są wpisywane do księgi kłaczy lub księgi ogierów, co jest równoznaczne z kwalifikacją do programu hodowlanego.
3. Do części wstępnej księgi (W) polskich koni szlachetnych półkrwi wpisuje się kłacze, które:
 - 1) są poddawane ocenie wartości użytkowej,
 - 2) wykazują cechy charakterystyczne dla swojej rasy,
 - 3) pochodzą po ojcach wpisanych do księgi głównej ogierów (G) oraz
 - a. od matek wpisanych do księgi wstępnej (W), z jednostronnym pochodzeniem po ojcu lub od matek nie wpisanych do ksiąg, pochodzących co najmniej po ojcach wpisanych do księgi głównej ogierów (G)
 - b. od matek bez pochodzenia, nie wpisanych do ksiąg - **zapis dotyczy kłaczy wpisywanych do ksiąg do 31.12.2016 r.**
4. Do części głównej księgi (G) polskich koni szlachetnych półkrwi wpisuje się ogiery i kłacze, które:
 - 1) są poddawane ocenie wartości użytkowej,
 - 2) wykazują cechy charakterystyczne dla swojej rasy,
 - 3) pochodzą co najmniej od dwóch pokoleń przodków rasy szlachetnej półkrwi lub ras biorących udział w jej doskonaleniu,
 - 4) ogiery – pochodzą od rodziców wpisanych do ksiąg głównych,
 - 5) kłacze – pochodzą od ojców wpisanych do ksiąg głównych, od matek z obustronnym pochodzeniem, wpisanych co najmniej do ksiąg wstępnych.Księga ta dzieli się na dział I i II.
5. Do księgi może zostać wpisany koń pochodzący od kłaczy spełniającej wymagania wpisu do księgi, jeżeli kłacz zostanie wpisana do tej księgi najpóźniej w dniu wpisu tego konia
6. Numeracja koni w księgach jest odrębna dla ogierów i kłaczy.
7. Koń wpisany do jednej księgi nie może być jednocześnie wpisany do innej księgi, bądź przenoszony z księgi do księgi (nie dotyczy to ksiąg zagranicznych).
8. Księga główna jest wydawana drukiem przez Redakcję Ksiąg Stadnych. Księgi stadne są prowadzone w formie kartotek.

§2

1. Do księgi stadnej koni rasy polski koń szlachetny półkrwi wpisuje się:
 - konie pochodzące od rodziców zapisanych do księgi stadnej koni rasy polski koń szlachetny półkrwi i od rodziców ras wytypowanych przez komisję księgi stadnej spośród ras zarejestrowanych na liście członkowskiej Światowej Federacji Hodowli Koni Sportowych (WBFSH),
 - konie pochodzące z wzajemnych kojarzeń krajowych ras półkrwi (małopolska, wielkopolska, polski koń szlachetny półkrwi, śląska) oraz z kojarzeń krajowych ras pół-

- krwi z końmi sprowadzonymi z zagranicy, nie spełniające rodowodowych warunków wpisu do ksiąg koni rasy małopolskiej, wielkopolskiej i śląskiej,
- konie pochodzące z ww. wariantów kojarzeń, uszlachetniane rasami czystymi (pełna krew angielska, czysta krew arabska, czysta krew angloarabska),
 - konie sprowadzone z zagranicy, spełniające wymagania programu hodowlanego.
2. W księdze prowadzony jest dział II, do którego są wpisywane konie pochodzące z kojarzeń krajowych ras półkrwi – małopolskiej, wielkopolskiej i polskiego konia szlachetnego półkrwi z końmi rasy śląskiej. Od 2003 r. klacze pochodzące z kojarzeń krajowych ras półkrwi, posiadające w trzecim pokoleniu co najwyżej dwóch przodków rasy śląskiej, wpisywane są do działu I księgi.
 3. Omawiana księga ma charakter otwarty i możliwe jest tworzenie odrębnych działów hodowlanych, służących do kreowania nowych odmian i typów szlachetnych koni półkrwi.
 4. Jeżeli ogier lub klacz wpisany/a do działu II wykaże się dobrą karierą sportową, ich potomstwo, decyzją Komisji Księgi Stadnej, może być wpisane do działu I.
 5. Ogierzy i klacze wpisywane do ksiąg winny:
 - a) posiadać typ i inne charakterystyczne dla rasy cechy, określone w programie hodowlanym,
 - b) być poddawane ocenie wartości użytkowej,
 - c) wykazać się zdrowiem, prawidłową budową i rozwojem,
 - d) ogierzy – ukończyć 36 miesięcy,
 - e) uzyskać przy ocenie pokroju w skali 100-punktowej co najmniej:
 - ogierzy – 78 pkt., a klacze – 72 pkt.,
 - f) klacze pochodzące od matek nie wpisanych do ksiąg muszą uzyskać co najmniej 75 pkt. bonitacyjnych, w tym za typ – minimum 13 pkt.
 6. Do ksiąg nie mogą być wpisane konie, u których stwierdzono:
 - a) obustronną ślepotę,
 - b) nieprawidłową budowę szczęki (tzw. karpiowaty lub szczupaczy zgryz),
 - c) jedno- lub obustronne wnetrostwo,
 - d) szpat kostny,
 - e) zajęczak,
 - f) ogierzy – porażenie krtanioraz konie, które uzyskały mniej niż połowę maksymalnej liczby punktów przy ocenie kłody, nóg przednich, tylnych, kopyt i ruchu – o dyskwalifikacji decyduje przyznanie mniej niż połowy punktów nawet za jeden z ww. elementów oceny.
 7. Konie wpisane do ksiąg, po ukończeniu 5-go roku życia, powinny być poddane weryfikacji wymiarów i oceny pokroju.

§3

1. Każda klacz hodowli zagranicznej, której potomstwo pretenduje do wpisu do ksiąg stadnych polskiego konia szlachetnego półkrwi musi w swoim rodzimym związku posiadać wpis do księgi głównej.
2. Przy stanowieniu klaczy wpisanej do księgi polskiego konia szlachetnego półkrwi poza granicami kraju, należy posiadać zgodę Komisji Księgi Stadnej na dopuszczenie do doskonalenia koni sp ogiera, którym ma być pokryta klacz. Przy opisie źrebięcia urodzonego w Polsce oprócz tego zaświadczenia należy przedstawić świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy. Klacz zażrebiona w wyniku sztucznego unasienniania, przed wyżrebieniem, powinna posiadać zbadane DNA. Źrebię urodzone w wyniku sztucznego unasienniania, przed wydaniem

dokumentu identyfikacyjnego, musi mieć potwierdzone pochodzenie na podstawie badania DNA.

3. Przy sprowadzaniu klaczy hodowli zagranicznej, która ma być wpisana do księgi, należy przestawić we właściwym OZHK/WZHK następujące dokumenty: paszport klaczy wydany przez związek hodowlany wraz z opisem słownym i graficznym oraz adnotacja o zmianie zagranicznego właściciela na polskiego (paszport sportowy Federacji Narodowej jest uznawany tylko jako dokument identyfikacyjny, a nie jako dokument hodowlany). Klacz ta winna mieć potwierdzone pochodzenie na podstawie porównania certyfikatu DNA z laboratorium zagranicznego z wynikiem badania przeprowadzonego w polskim laboratorium w Poznaniu lub Chorzelowie.
4. Przy sprowadzaniu klaczy hodowli zagranicznej, zażrebionej ogierem zagranicznym, gdy źrebię ma być wpisane do księgi koni sp, obowiązuje następująca procedura: ogier zagraniczny, którym klacz została pokryta, musi być dopuszczony do doskonalenia hodowli koni sp. Klacz musi zostać zidentyfikowana przez pracownika właściwego OZHK/WZHK, wpisana do bazy PZHK oraz posiadać potwierdzone pochodzenie na podstawie badań markerów genetycznych DNA (klaczy i rodziców) w upoważnionym laboratorium. Klacz ta winna także legitymować się świadectwem pokrycia/unasienniania oraz paszportem wydanym przez rodzimym związek hodowlany wraz z opisem słownym i graficznym oraz adnotacją o zmianie właściciela (paszport sportowy Federacji Narodowej jest uznawany tylko jako dokument identyfikacyjny, a nie jako dokument hodowlany). Po urodzeniu źrebię winno mieć wykonane badanie markerów genetycznych DNA.
5. W przypadku wysłania klaczy wpisanej do księgi polskiego konia szlachetnego półkrwi do stanówki ogierem zagranicznym, właściciel klaczy winien otrzymać z PZHK dokument stwierdzający, że ogier (lub nasienie), którym będzie pokryta/unasienniona klacz, może być dopuszczony do doskonalenia polskich koni sp. Wszystkie wymagane dokumenty winny trafić do PZHK. Pozostałe wymagania tak, jak w przypadku inseminacji.
6. Spośród koni wpisanych do księgi stadnej KWPN, do ksiąg polskiego konia szlachetnego półkrwi dopuszczone są jedynie konie z prefiksem „RP”, który oznacza konie wierzchowe.

§4

1. **Ogier hodowli niemieckiej w wieku od 33 do 36 miesięcy**, który nie zdawał próby użytkowości w kraju urodzenia lub pochodzenia, ale został dopuszczony do rozplodu przez wiodące niemieckie związki hodowlane może zostać wpisany do księgi sp i warunkowo dopuszczony do rozplodu w rasie sp. Za wiodące niemieckie związki hodowlane uznajemy te, które w ostatnich trzech latach zajmowały lokaty 1-10 w oficjalnych rankingach WBFSH, w dyscyplinach: ujeżdżenie, skoki przez przeszkody i WKKW. Rankingi te są publikowane pod koniec każdego roku przez WBFSH. Na przykład - gdy hodowca wystąpi o uznanie młodego, niemieckiego ogiera między 1.10.2010 a 31 stycznia 2011 to będą brane pod uwagę wyniki rankingów WBFSH z lat: 2010, 2009 i 2008.

Ogier taki może pokryć 25 klaczy do końca roku kalendarzowego, w którym został wpisany do polskiej księgi i dopuszczony warunkowo do rozrodu. Dalsze użytkowanie rozplodowe będzie możliwe tylko wówczas, gdy ogier zda z wynikiem pozytywnym jeden z wariantów oceny wartości użytkowej przewidziany w programie hodowlanym. Ten przepis dotyczy także nasienia pochodzącego od ogierów hodowli zagranicznej spełniających powyższe wymagania. W powyższym przypadku właściciel nie musi przedstawiać w biurze PZHK zaświadczenia, że ogier jest wolny od porażenia krtani. Bonitacji takiego ogiera dokonuje kierownik OZHK/WZHK. Dokument wyrażający zgodę na użycie w rasie sp jest wydawany

przez Polski Związek Hodowców Koni i na tej podstawie OZHK/WZHK wpisują ogiera do księgi.

2. Ogier hodowli niemieckiej w wieku 3-4 lat, który został dopuszczony do rozrodu przez wiodące niemieckie związki hodowlane na podstawie körungu (licencji) oraz ukończył test 30-dniowy, w którym jedną z końcowych ocen otrzymanych za skoki lub ujeżdżenie jest min. 8 pkt., może zostać wpisany do księgi sp i warunkowo dopuszczony do rozplodu w rasach sp i wlkp. Ogier taki ma prawo pokryć 25 klaczy w okresie 1 roku od momentu uzyskania wpisu do polskiej księgi i dopuszczenia do rozrodu. Dalsze użytkowanie rozplodowe będzie zależne od spełnienia kryteriów określonych w programie hodowlanym.
3. **Ogier hodowli niemieckiej w wieku od 3 do 6 lat** (bądź nasienie), który zdał właściwą próbę użytkowości w kraju urodzenia lub pochodzenia i na tej podstawie został dopuszczony do rozrodu, może uzyskać w Polsce wpis do księgi na podstawie wyników próby dzielności. Za właściwą próbę użytkowości uznaje się próbę po 70-dniowym treningu stacjonarnym. Próbę tę ogiery muszą ukończyć z wynikiem min. 120 pkt. indeksu wartości hodowlanej ogólnej, skokowej lub ujeżdżeniowej. Ogiery hodowli niemieckiej, które ukończyły próbę użytkowości po 30 dniowym teście, muszą potwierdzić swoją wartość kwalifikując się do Mistrzostw Niemiec Młodych Koni, bądź zdając odpowiednią próbę użytkowości w Polsce. Jeżeli ogier w tym przedziale wiekowym posiada aktualną licencję na dany rok wydaną przez wiodące niemieckie księgi hodowlane, które w ostatnich trzech latach zajmowały lokaty 1-10 w oficjalnych rankingach WBFSH, w dyscyplinach: ujeżdżenie, skoki przez przeszkody i WKKW, może zostać zbonitowany przez kierownika OZHK/WZHK oraz nie legitymować się badaniem w kierunku porażenia krtani. Dokument wyrażający zgodę na użycie w rasie sp jest wydawany przez Polski Związek Hodowców Koni i na tej podstawie OZHK/WZHK wpisują ogiera do księgi.
4. **Ogier innej rasy w wieku od 3 do 6 lat** (bądź nasienie) wpisany do ksiąg, które w trzech ostatnich latach zajmowały lokaty 1-10 w rankingach WBFSH w dyscyplinach: ujeżdżenie, skoki przez przeszkody i WKKW, aby zostać dopuszczony do rozrodu w księdze sp musi posiadać aktualną - na ten sezon - licencję związku hodowlanego, w którym został uznany. Informacja o uznaniu musi pochodzić ze związku hodowlanego, w którym ogier został dopuszczony do rozrodu. Ogier taki musi zostać zbonitowany przez kierownika OZHK/WZHK i nie musi zostać poddany badaniu na porażenie krtani. Dokument wyrażający zgodę na użycie w rasie sp jest wydawany przez Polski Związek Hodowców Koni i na tej podstawie OZHK/WZHK wpisują ogiera do księgi.
5. **W przypadku ogiera w wieku 3-6 lat** (bądź jego nasienia) wpisanego do innych ksiąg niż te zajmujące miejsca 1-10 w rankingu WBFSH (ale księga do której został wpisany ten ogier musi być członkiem WBFSH), wniosek o dopuszczenie do rozrodu jest każdorazowo rozpatrywany przez Komisję Księgi Stadnej. Ogier taki musi legitymować się aktualną licencją wydaną przez związek, w którym został uznany, a także musi zostać zbonitowany przez Komisję Oceniającą lub Kwalifikującą Ogiery do ZT. W takim przypadku ogier musi zostać poddany badaniu w kierunku porażenia krtani. Dokument wyrażający zgodę na użycie w rasie sp jest wydawany przez Polski Związek Hodowców Koni i na tej podstawie OZHK/WZHK wpisują ogiera do księgi.
6. **Ogier w wieku od 7 lat do 13 lat** (bądź nasienie) sprowadzony z zagranicy może być dopuszczony do rozrodu w rasie sp pod warunkiem, że spełnia wymagania kategorii B obowiązujące w programie hodowlanym koni rasy sp (punkty hodowlane przyznaje się tylko za potomstwo wpisane do ksiąg). Wszystkie informacje hodowlano-sportowe winny być potwierdzone odpowiednio przez dany związek hodowlany lub Federację Jeździecką. W powyższym przypadku właściciel nie musi przedstawiać w biurze PZHK zaświadczenia, że ogier jest wolny od porażenia krtani, a bonitacji dokonuje kierownik

OZHK/WZHK. Dokument wyrażający zgodę na użycie w rasie sp jest wydawany przez Polski Związek Hodowców Koni i na tej podstawie OZHK/WZHK wpisują ogiera do księgi.

7. **Ogier w wieku powyżej 13 lat** może zostać dopuszczony do rozrodu w rasie sp pod warunkiem, że spełnia wymagania kategorii A (punkty hodowlane przyznaje się tylko za potomstwo wpisane do ksiąg). Wszystkie dane hodowlano-sportowe winny być potwierdzone przez dany związek hodowlany lub Federację Jeździecką. Nie obowiązuje badanie w kierunku porażenia krtani, a bonitacji dokonuje kierownik OZHK/WZHK. Dokument wyrażający zgodę na użycie w rasie sp jest wydawany przez Polski Związek Hodowców Koni i na tej podstawie OZHK/WZHK wpisują ogiera do księgi.
8. Ogiery hodowli zagranicznej oraz polskiej, które spełniły wymagania alternatywnych prób użytkowości w Polsce muszą zostać zbonitowane przez Komisję Kwalifikującą lub Oceniającą ogiery w ZT lub bezpośrednio po każdych Mistrzostwach Polski Młodych Koni (w tym przypadku w Komisji musi być, co najmniej dwóch członków Komisji Oceniającej lub Kwalifikującej ogiery w ZT) oraz posiadać zaświadczenie o byciu wolnym od porażenia krtani wystawione przez uprawnionych przez PZHK lekarzy weterynarii.
9. Ogier hodowli zagranicznej, który ma otrzymać zgodę na dopuszczenie do użycia w rozrodzie musi mieć potwierdzone pochodzenie po obojgu rodzicach. Pochodzenie potwierdza się na podstawie badań markerów genetycznych ogiera i jego rodziców, wykonanych w laboratorium wskazanym przez prowadzącego księgę. Do PZHK należy dostarczyć także kserokopię paszportu z datą urodzenia, rodowodem oraz opisem. W przypadku nasienia właściciel zobowiązany jest do przedstawienia w biurze PZHK certyfikatu badań DNA.
10. Spośród koni wpisanych do księgi stadnej KWPN, do ksiąg polskiego konia szlachetnego półkrwi dopuszczone są jedynie konie z prefiksem „RP”, który oznacza konie wierzchowe.
11. **Ostateczną decyzję o użyciu ogiera (bądź jego nasienia)** w hodowli koni rasy polski koń szlachetny półkrwi podejmuje Komisja Księgi Stadnej.
12. Ogier rasy trakeńskiej, trenowany i poddany próbie dzielności w oddzielnym ZT, uzyskuje prawo wpisu do księgi stadnej koni sp / dopuszczenie do doskonalenia rasy sp, jeśli uzyskał wynik końcowy równy minimum średniej stawki ogierów w Zt + (plus) jedno odchylenie standardowe (SD). Ogier taki musi uzyskać zgodę Komisji Księgi Stadnej koni sp do użycia w rasie sp.

VII. TRYB I SPOSÓB WPISYWANIA KONI DO KSIĄG STADNYCH

§1

1. Prowadzący księgę powołuje Komisję księgi stadnej polskich koni szlachetnych półkrwi. Komisja reprezentuje hodowców koni tej rasy. W jej skład powołuje się uznane autorytety z dziedziny hodowli i użytkowania koni rasy polski koń szlachetny półkrwi.
2. Decyzje Komisji są ważne, jeśli zostały podjęte zgodnie z regulaminem Komisji Ksiąg Stadnych, określonym przez prowadzącego księgę.
3. Zadaniem komisji jest w szczególności:
 - a) kontrolowanie prawidłowości wpisu koni do ksiąg i rozstrzyganie spornych kwestii,
 - b) wydawanie decyzji o wpisaniu ogiera do księgi,
 - c) kontrolowanie i ocena efektywności działania programu hodowlanego,
 - d) w miarę potrzeb wnioskowanie do ministra rolnictwa o wprowadzanie zmian w programie hodowlanym,
 - e) przeprowadzanie egzaminów dla kandydatów ubiegających się o prawo wpisu koni do ksiąg stadnych koni rasy polski koń szlachetny półkrwi.
4. Prowadzący księgę może powierzać Komisji inne kompetencje, zgodnie z aktualnie obowiązującym regulaminem Komisji Ksiąg Stadnych.
5. W uzasadnionych przypadkach Komisja Księgi Stadnej, kierując się dobrem hodowli, ma prawo podjąć decyzję o wpisie do księgi stadnej ogiera lub klaczy, które nie spełniły wszystkich wymogów programu hodowlanego, pod warunkiem, że:
 - a) Komisja Księgi Stadnej pisemnie potwierdzi i uzasadni wyrażenie zgody na wpis do księgi stadnej tego ogiera lub klaczy, wskazując na ich cechy, które przemawiają za dokonaniem takiego wpisu,
 - b) zarówno ojciec jak i matka tego ogiera lub klaczy zostali wpisani do części głównej księgi hodowlanej,
 - c) u tego ogiera lub klaczy nie stwierdzono wad dyskwalifikujących z hodowli, których katalog został zawarty w § 2 pkt 6 rozdziału „Zasady wpisu koni do ksiąg stadnych”.

§2

1. Wpisu koni do ksiąg dokonuje specjalista upoważniony przez prowadzącego księgę.
2. Wpisu ogierów i klaczy do ksiąg dokonuje się na pisemny wniosek hodowcy.
3. Przed wpisaniem konia do księgi należy:
 - a) sprawdzić tożsamość konia (identyfikacja) przez porównanie zgodności danych zawartych w paszporcie konia, szczególnie opisu umaszczenia, odmian, wieku oraz innych znaków identyfikacyjnych, ze stanem faktycznym. Opis maści i odmian powinien być przeprowadzony przed odsadzeniem źrebięcia od matki tj. w wieku około 6 – 7 miesięcy. Identyfikacja musi być przeprowadzona zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami krajowymi i Unii Europejskiej w tym zakresie,
 - b) sprawdzić prawidłowość rozwoju konia i stwierdzić brak objawów chorobowych – w przypadku zaistnienia wątpliwości można zażądać świadectwa lekarza weterynarii,
 - c) wykonać podstawowe pomiary konia (wysokość w kłębie, obwód klatki piersiowej, obwód nadpęcia),
 - d) przeprowadzić ocenę pokroju wg skali 100-punktowej, przyznając za:
typ – do 15 pkt.

głowę i szyję	– do 5 pkt.
kłode	– do 15 pkt.
kończyny przednie	– do 10 pkt.
kończyny tylne	– do 10 pkt.
kopyta	– do 10 pkt.
ruch (stęp i kłus)	– do 20 pkt. (10 + 10)
wygląd ogólny	– do 15 pkt.
- e) przy wpisie ogiera – sprawdzić wynik próby użytkowości,
f) przy wpisie pokrytych klaczy sprawdzić świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy oraz wynik próby użytkowości.
4. Dla konia zakwalifikowanego do hodowli należy założyć kartotekę i nadać numer księgi zgodny z wymogami rodowodowymi. Jest to właściwy wpis, gdyż księga prowadzona jest systemem kartotekowym.
 5. Przy wypełnianiu kartoteki należy dodatkowo sprawdzić zgodność pochodzenia podanego w paszporcie konia z danymi w centralnej bazie danych, dotyczącymi jego rodziców.
 6. Kartoteki muszą być przechowywane w archiwum przez okres 25 lat.
 7. Prowadzący księgę wydaje hodowcy: paszport konia, a po wpisaniu konia do księgi – świadectwo wpisania klaczy do księgi lub świadectwo wpisania ogiera do księgi. do dokumentów tych należy wpisać numer identyfikacyjny konia.
 8. Świadectwo wpisania klaczy do księgi, świadectwo wpisania ogiera do księgi oraz kartotekę konia podpisuje – i stawia imienną pieczęć - upoważniony przez prowadzącego księgę specjalista, który dokonał wpisu.
 9. W przypadku zniszczenia lub zagubienia wydanych właścicielom dokumentów hodowlanych: świadectwa wpisania klaczy do księgi, świadectwa wpisania ogiera do księgi lub paszportu konia, prowadzący księgę może wydać – na pisemny wniosek właściciela – duplikat.

Można wydać tylko jeden duplikat świadectwa wpisania konia do księgi.

Wydanie duplikatu musi być odnotowane w karcie klaczy lub ogiera.

§3

1. Podstawowym dokumentem stwierdzającym pochodzenie konia jest „Paszport konia”, wydawany przez prowadzącego księgę, zawierający rodowód, wypełniony na podstawie „Zgłoszenia konia do rejestru” z załączonym „Świadectwem pokrycia/unasienniania klaczy”. W wyjątkowych sytuacjach Komisja Księgi Stadnej, na wniosek właściciela i na jego koszt, może wyrazić zgodę, aby zawarty w paszporcie rodowód został wypełniony na podstawie badań markerów genetycznych, potwierdzających pochodzenie konia po obojgu rodzicach.
2. Od 2007 r. wszystkie ogiery, przed wpisaniem do księgi, muszą mieć zbadane markery genetyczne DNA oraz potwierdzone pochodzenie po obojgu rodzicach na podstawie badań markerów genetycznych. Koszty badań ponosi właściciel ogiera. Każda klacz wpisywana do księgi głównej od 2007 roku musi mieć przeprowadzone badanie markerów genetycznych DNA. Prowadzący księgę może podjąć decyzję o refundacji kosztów badania markerów genetycznych.
3. Od właściciela każdego wpisanego konia, jak również zgłoszonego do wpisu, a także od każdego zarejestrowanego żrebięcia może być żądane przeprowadzenie badań potwierdzających pochodzenie na podstawie badań grup krwi lub innych markerów genetycznych.

Koszty badań ponosi właściciel konia. w przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badań.

4. W przypadku uzasadnionych podejrzeń, prowadzący księgę może nakazać badanie wszystkich koni zgłaszanych do wpisu związanych z danym przypadkiem. w zależności od wyniku badań, ich koszty ponosi właściciel lub prowadzący księgę.
5. Nazwa nadana źrebięciu przy wystawianiu paszportu konia winna zaczynać się na pierwszą literę nazwy matki, a w przypadku potomstwa klaczy NN – na pierwsza literę nazwy ojca.
6. Świadcstwo pokrycia/ unasienniania klaczy – źródłowy dokument hodowlany – na pierwszej stronie wypełniane jest przez posiadacza ogiera dopuszczonego do użytkowania na punkcie rozplodowym lub osobę dokonującą zabiegu sztucznego unasienniania.
7. Świadcstwo pokrycia/unasienniania klaczy zatrzymuje się po wydaniu paszportu konia i należy przechowywać je przez okres 25 lat.
8. Poświadczenie urodzenia źrebięcia – znajdujące się na odwrocie świadctwa pokrycia/unasienniania klaczy – wypełnia upoważniony przez prowadzącego księgę specjalista. Wyżej wymienione poświadczenie nie zastępuje paszportu konia i nie jest dokumentem uwzględnianym przy wpisie konia do księgi.
9. Od 01.01.2009 r. rocznikiem urodzenia źrebięcia będzie rok kalendarzowy, w którym urodziło się dane źrebię.
10. Za zgodą Komisji Księgi stadnej, pochodzenie konia może być potwierdzone na podstawie badań markerów genetycznych (DNA) wykonanych na koszt właściciela konia, w przypadku:
 1. koni opisywanych po terminie określonym w rozporządzeniu 504/2008, nie u hodowcy i posiadających „Świadcstwo pokrycia klaczy” (taki koń nie będzie mógł być skierowany na ubój w celu spożycia przez ludzi, co zostanie oznaczone w paszporcie i bazie);
 2. źrebiąt, których ojciec w momencie krycia nie był wpisany do księgi, a uzyskał to prawo po urodzeniu źrebięcia.

Po uiszczeniu opłaty określonej przez prowadzącego księgę koń otrzyma paszport z rodowodem.

VIII. UWAGI KOŃCOWE

1. W świetle informacji posiadanych przez Polski Związek Hodowców Koni populacja polskich koni szlachetnych półkrwi wykazuje największe tempo przyrostu liczbowego w porównaniu z innymi krajowymi rasami koni szlachetnych (1990 r. – 169 klacze i 82 ogiery wpisane do ksiąg, 1999 r. – 2.628 klacze i 552 ogiery wpisane do księgi, 2003 r. – 3342 klacze i 703 ogiery wpisane do księgi).
2. Pozostawienie omawianej populacji koni bez szczególnego nadzoru hodowlanego może doprowadzić do dalszego jej rozwoju liczbowego, ale bez wymaganej konsolidacji genetycznej i fenotypowej. w tej sytuacji mogą się w niej pojawić nawet osobniki wybitne użytkowo, ale dalsze ich hodowlane wykorzystanie może stwarzać poważne trudności. w takiej sytuacji polskie konie szlachetne półkrwi nigdy nie będą mogły samodzielnie egzystować (bez dolewu ras obcych) i nie zasłużą na miano rasy – w klasycznym rozumieniu tego pojęcia.
3. Wymieniona rasa powinna być rozwijana w kierunku zdobycia wyraźnych predyspozycji do hodowli i produkcji koni sportowych – przydatnych do wysokiego wyczynu.
4. Populacja polskich koni szlachetnych półkrwi powinna być objęta permanentnym nadzorem naukowym, który powinien kontrolować (w cyklu 6-letnim) zmiany dokonujące się w jej strukturze rodowodowej, pokroju, a przede wszystkim w zakresie użyteczności.
5. W pracy hodowlanej nad omawianą populacją koni szczególną wagę należy przykładąć do opracowania systemów kontroli i oceny wartości użytkowej, które będą odpowiadały założeniom programu hodowlanego; niemniej jednak nie należy dokonywać zbyt częstych zmian w tym zakresie – ponieważ nie będzie możliwości oceny hodowlanych skutków ich działania w postaci trendów genetycznych i fenotypowych.
6. Szacowanie wartości hodowlanej i selekcja powinny być możliwie najszybciej oparte na zastosowaniach metody BLUP Animal Model, ale dopiero wtedy, gdy zostaną opracowane dokładne wagi znaczeniowe dla każdej z selekcionowanych cech.
7. W rozplodzie polskich koni szlachetnych półkrwi należy na szeroką skalę zastosować sztuczną inseminację oraz hodowlę na określone linie męskie i żeńskie.
8. Duże znaczenie dla dalszego rozwoju hodowli koni omawianej rasy (jak również innych ras koni) powinno mieć wprowadzenie tzw. premii hodowlanej – dla hodowców koni wyróżniających się w sensie wyczynowym – co może odgrywać (wzorem krajów przodujących w hodowli wyczynowych koni sportowych) szczególnie istotną rolę motywacyjną.
9. Założenia „Programu hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi” nie mają charakteru dogmatycznego i w wielu przypadkach są dyskusyjne. z tego też względu powinny być poddawane wnikliwej ocenie przez komisję księgi stadnej polskich koni szlachetnych półkrwi, dyskutowane i uzupełniane, ale pod żadnym pozorem hodowli omawianej populacji nie powinno się pozostawiać na dotychczasowych zasadach egzystencji – ze względów wielokrotnie przytaczanych w niniejszym opracowaniu – lecz należy wytyczyć drogi jej przekształcenia w populację o wysokim stopniu konsolidacji genetycznej i fenotypowej. w innym przypadku może się okazać, że została zaprzepaszczona niepowtarzalna okazja wzbogacenia narodowej kultury materialnej.

Załącznik 1 METODYKA PROWADZENIA OCENY WARTOŚCI UŻYTKOWEJ

1. PRÓBA DZIELNOŚCI OGIERÓW PO STACJONARNYM 100-DNIOWYM TRENINGU WIERZCHOWYM (OGIERY 3-4-LETNIE)

W czasie próby obowiązuje: wędzidło grube, dwuczęściowe lub z łącznikiem, dopuszczalne oliwkowe, nachrapnik polski lub kombinowany. Niedopuszczalne jest stosowanie wytoka i ostróg. Dozwolony jest palcat do 75 cm i ochraniacze (z wyjątkiem oceny na płycie). Zaleca się jednolity strój jeźdźców.

1. Ocena w ręku, na płycie i na trójkącie w stępie i kłusie (wymiary trójkąta 30x30x30 m). Najpierw koń prezentowany jest w kłusie, następnie w pozycji stój, a na końcu w stępie.

2. Skoki luzem – na kombinacji: wskazówka (drąg) w odległości 6 m od ściany – 2,8-3,0 m – koperta – 6,5-7,2 m – stacjonata – 6,8-7,5 m – stacjonata / okser / doublebarre

Kolejność przebiegów:

1. wskazówka + koperta + ewentualnie drągi (deski) w miejscach stacjonaty i oksera – max. 2 przebiegi
2. wskazówka + koperta + stacjonata (40-70 cm) + stacjonata (70-90 cm) – max. 2 przebiegi
3. wskazówka + koperta + stacjonata (40-70 cm) + stacjonata / okser / doublebarre (max. 140 cm wysokości i 140 cm szerokości) – max. 5 przebiegów

Komisja Oceny uwzględniając warunki panujące w miejscu przeprowadzania próby oraz dyspozycję konia w trakcie próby decyduje o:

- ilości przebiegów w ramach określonych w punktach 1-3
- ewentualnym dodaniu drągów (desek) w dystansie
- gabarytach przeszkód w zakresie określonym w punktach 2-3
- odległościach między przeszkodami w zakresie określonym na schemacie
- rodzaju ostatniej przeszkody (stacjonata / okser / doublebarre) w punkcie 3

3. Ocena pod jeźdźcem – pokaz koni w zastępie (do 5 koni):

- a) kłus roboczy wokół ujeżdżalni, zmiana kierunku kłusem o wydłużonym wyroku,
- b) galop roboczy – zagalopowanie w narożniku, wokół ujeżdżalni dwa koła, zmiana kół, zmiana kierunku z przejściem do kłusa, zagalopowanie w narożniku, dwa koła,
- c) stęp pośredni wokół ujeżdżalni, zmiana kierunku stępem swobodnym, na długiej wodzy.

4. Skoki pod jeźdźcem – na kombinacji:

wskazówka (drąg) – 2,5-3,0 m – krzyżak – 6,5-7,0 m – krzyżak – 6,5-7,0 m – doublebarre 70 cm, który po każdym udanym skoku może być podniesiony o ok. 10 cm, maksymalnie do 120 cm, o szerokości minimalnej 100 cm, a rozszerzony może być maksymalnie do 130 cm (o wysokości i szerokości decyduje kierownik ZT w porozumieniu z Komisją).

W uzasadnionych przypadkach kierownik ZT, w porozumieniu z komisją, może podjąć decyzję o dodaniu wskazówek w kombinacji.

5. Próba wytrzymałościowa – na dystansie 2,5 km w tempie 500 m/min. Ogierzy do pokonania mają 5 przeszkód stałych. Przeszkody te, np. kłoda ma wymiary: wysokość 80 cm,

front przeszkody 4,0-4,5 m, hyrda: wysokość części stałej 70 cm, wysokość części zielonej do 100 cm. Norma czasu wynosi 5 min, czas maksymalny – 6 min, powyżej 6 min – dyskwalifikacja. Ocenie podlegają następujące elementy: styl galopu oraz styl pokonywania przeszkód.

6. Jezdność* i przydatność do skoków (jeździec testowy) oceniana jest na następującej kombinacji: drąg – 2,5 m – krzyżak – 16,5-18 m – doublebarre (o wysokości decyduje obcy jeździec w porozumieniu z kierownikiem ZT).

W uzasadnionych przypadkach obcy jeździec w porozumieniu z kierownikiem ZT może podjąć decyzję o dodaniu wskazówek w kombinacji. Dopuszczalna jest dodatkowa przeszkoda rozprężeniowa – stacjonarna ze wskazówką na kłus.

7. Jezdność* i przydatność do ujeżdżenia (jeździec testowy)

- a) kłus roboczy wokół ujeżdżalni, zmiana kierunku kłusem o wydłużonym wyroku,
- b) w galopie roboczym – zagalopowanie w narożniku, wokół ujeżdżalni, dwa koła, zmiana kół, zmiana kierunku z przejściem do kłusa, zagalopowanie w narożniku, dwa koła,
- c) stęp pośredni wokół ujeżdżalni, zmiana kierunku stępem swobodnym, na długiej wodzy, zatrzymanie, nieruchomość, ruszenie.

***Jezdność** należy rozumieć jako chęć współpracy z jeźdźcem, poddawanie się woli jeźdźcy, podatność na pomoce, miękkość „noszenia” oraz samopoczucie jeźdźcy podczas jazdy.

OCENIE PODLEGA 17 ELEMENTÓW (CECH) WEDŁUG PONIŻSZEGO SCHEMATU:

OCENA KOMISJI (Z DOKŁADNOŚCIĄ DO 0,5 PKT.):

skoki luzem maks. 10 pkt.

chęć do skoku
łatwość skoku
praca przodu
praca zadu
praca krzyża i szyi

skoki pod jeźdźcem maks. 10 pkt.

chęć do skoku
łatwość skoku
praca przodu
praca zadu
praca krzyża i szyi

praca w stępie maks. 10 pkt.

energia
długość wykroku
regularność
rozluźnienie

praca w kłusie maks. 10 pkt.

energia
długość wykroku
regularność
rozluźnienie

praca w galopie maks. 10 pkt.

energia
regularność

lekkość przodu
zaangażowanie zadu
rozluźnienie

praca w galopie wytrzymałościowym maks. 10 pkt. styl galopu

styl pokonywania przeszkód

OCENA KIEROWNIKA ZT (Z DOKŁADNOŚCIĄ DO 0,5 PKT.)

przydatność do treningu maks. 10 pkt.

praca ujeżdżeniowa
praca skokowa

charakter **maks. 10 pkt.

temperament *** maks. 10 pkt.

skoki luzem maks. 10 pkt.

chęć do skoku
łatwość skoku
praca przodu
praca zadu
praca krzyża i szyi

skoki pod jeźdźcem maks. 10 pkt.

chęć do skoku
łatwość skoku
praca przodu
praca zadu
praca krzyża i szyi

praca w stępie maks. 10 pkt.

energia
długość wykroku
regularność
rozluźnienie

praca w kłusie maks. 10 pkt.

energia
długość wykroku
regularność
rozluźnienie

praca w galopie maks. 10 pkt.

energia
regularność
lekkość przodu
zaangażowanie zadu
rozluźnienie

** **Charakter** jest to zespół cech psychicznych, właściwych danemu koniowi, które przejawiają się w jego świadomym działaniu. Wyrazem charakteru konia jest również jego stosunek do innych koni oraz ludzi. w populacji można wyróżnić między innymi: konie łagodne lub gwałtowne, łatwe lub trudne w obsłudze, szczerze lub fałszywe, odważne lub tchórzliwe, przyjazne lub złośliwe. Poważnymi wadami charakteru z punktu widzenia użytkowości jest brak ambicji i woli walki u koni sportowych.

*** **Temperament** jest to usposobienie konia wyrażające się w jego reakcjach psychoneurotycznych na wydarzenia świata zewnętrznego. Reakcje te mogą mieć różne natężenie, szybkość i różny czas trwania. Dlatego też można rozróżnić kilka typów temperamentu,

biorąc pod uwagę łatwość reakcji pobudzania i hamowania na czynniki zewnętrzne. Z punktu widzenia częstych kontaktów z człowiekiem najlepiej, aby koń charakteryzował się zrównoważonym temperamentem.

OCENA JEŹDZCÓW TESTOWYCH (OBCY JEŹDZCY, Z DOKŁADNOŚCIĄ DO 0,5 PKT.)

<u>jezdność</u>	maks. 10 pkt.
<u>przydatność do ujeżdżenia</u>	maks. 10 pkt.
<u>przydatność do skoków</u>	maks. 10 pkt.

Oceny obcych jeźdźców podawane są publicznie podczas ogłoszenia ostatecznych wyników próby dzielności wraz z ocenami komisji i kierownika ZT. Podczas testu obcych jeźdźców możliwy jest jedynie komentarz ustny, podawany właścicielowi ogiera, na jego wniosek, po zakończeniu oceny ogiera przez jeźdźców testowych.

Arkusze oceny ogiera zawiera 17 cech użytkowych (elementów oceny) z podanymi wagami (ocena znaczenia hodowlanego) w procentach. Każdy z elementów próby (cecha) oceniany jest w skali od 1 do 10 punktów.

- 10 – wybitny**
- 9 – bardzo dobry**
- 8 – dobry**
- 7 – dosyć dobry**
- 6 – zadawalający**
- 5 – dostateczny**
- 4 – niedostateczny**
- 3 – prawie zły**
- 2 – zły**
- 1 – bardzo zły**

Dyskwalifikacja w jednym z elementów próby (1 punkt bonifikacyjny za którykolwiek z elementów próby) oznacza automatyczną dyskwalifikację w wynikach końcowych próby dzielności – ogier nie kończy próby.

Na wynik końcowy składają się: oceny komisji, kierownika ZT i średnia z ocen jeźdźców testowych za cechę „jezdność”. Wynik ogiera podawany jest w punktach ogólnych, będących sumą ocen za poszczególne cechy, pomnożonych przez wagi tych cech (w ułamku dziesiętnym) oraz stałą 10. Stosuje się również wartości pomocnicze, w postaci punktów skokowych i ujeżdżeniowych. W wynikach próby dzielności nie podaje się ocen słownych, a jedynie wynik punktowy ogiera, zajęte miejsce, liczbę uczestniczących w próbie ogierów oraz średnią stawki i odchylenie standardowe (SD).

Cecha	Waga cechy		
	Punkty ogólne	Punkty ujeżdżeniowe	Punkty skokowe
Ocena komisji			
Skoki luzem	10	–	8

Skoki pod jeźdźcem	9	–	12
Praca w stępie	4	9	–
Praca w kłusie	3	7	–
Praca w galopie	4	9	3
Próba wytrzymałościowa	10	–	6
Ocena kierownika zakładu treningowego			
Przydatność do treningu	8	5	5
Charakter	5	5	5
Temperament	5	5	5
Skoki luzem	5	–	8
Skoki pod jeźdźcem	6	–	12
Praca w stępie	4	9	–
Praca w kłusie	3	7	–
Praca w galopie	4	9	3
Ocena jeźdźców testowych (obcy jeździec)			
Jezdność	20	10	8
Przydatność do ujeżdżenia	–	25	–
Przydatność do skoków	–	–	25
Razem	100	100	100

Progi, od których ogierzy uzyskują prawo wpisu do księgi stadnej / doskonalenia rasy, zależą od średniej oraz odchylenia standardowego (SD) stawki i wynoszą odpowiednio:

1. Dla ogierów sp, m, wlkp i trk hodowli polskiej – jedna z wartości: punkty ogólne, skokowe lub ujeżdżeniowe: minimum średnia stawki;
2. Dla ogierów hodowli zagranicznej – jedna z wartości: punkty ogólne, skokowe lub ujeżdżeniowe: minimum średnia stawki + (plus) 1 SD.

2. Próba dzielności ogierów po stacjonarnym 60-dniowym treningu zaprzęgowym

Program kwalifikacji

1. Badanie weterynaryjne ogólnego stanu zdrowia (w tym sprawdzenie szczepień przeciwko grypie w paszporcie hodowlanym) oraz zmierzenie ogiera (trzy podstawowe wymiary).
2. Ocena ogierów na płycie i prezentacja w ręku na trójkącie (w stępie i kłusie).
Ogier prezentowany będzie indywidualnie, na płycie oraz w ruchu w ręku na trójkącie.
Ogierzy maści: srokatej, tarantowatej, izabelowatej, bułanej muszą uzyskać bonitację minimum 78 pkt. Ogierzy pozostałych maści muszą uzyskać bonitację minimum 78 pkt., w tym minimum 15 pkt. za stęp i kłus oraz 4 pkt. za głowę i szyję.
3. Przegląd w ręku na twardej nawierzchni – w stępie i kłusie.
4. Ocena ruchu luzem. Za ruch luzem (kłus, galop) oraz stęp w ręku ogierzy muszą uzyskać następujące noty: ogierzy „kolorowe” – minimum 18 pkt., pozostałe 21 pkt. Maksymalnie każdy ogier może uzyskać za te trzy cechy 30 pkt. (po 10 pkt. za każdą cechę).
5. Sprawdzenie stopnia przygotowania ogiera do pracy w zaprzęgu i ocena jakości ruchu (stęp i kłus) w zaprzęgu. Za ruch w zaprzęgu (stęp i kłus) ogierzy „kolorowe” muszą uzyskać minimum 12 pkt., a pozostałe min. 14 pkt. Maksymalnie każdy ogier za te elementy może uzyskać 20 pkt (po 10 pkt. za każdą cechę).

Podczas ruchu w zaprzęgu (stęp, kłus) oceniane będą następujące elementy: obszerność, regularność, energia, swoboda, elastyczność, takt, zaangażowanie zadu. Ogier musi dać się zaprząć przez nie więcej niż 3 osoby i bez oporu cofnąć się między dyszelki. Podciąganie pojazdu jednokonnego w kierunku ogiera jest niedopuszczalne. Ocenie pracy w zaprzęgu poddawane są tylko te ogierzy, których eksterier został pozytywnie oceniony przez Komisję.

Zarówno podczas prezentacji w ręku jak i kwalifikacji w zaprzęgu dopuszczone jest wędzidło grube, dwuczęściowe. Ogier bez oporów musi podawać wszystkie nogi.

Sprawdzenia stopnia przygotowania ogiera dokonuje Kierownik Zakładu w obecności członka Komisji.

Ogier, który nie spełnia któregoś z w/w wymogów, nie będzie przyjęty do Zakładu Treninowego.

Program próby

Próba trwa dwa dni. W czasie treningu i próby obowiązuje uprzęż szorowa, jednolita dla wszystkich ogierów uczestniczących w treningu i próbie. Pożądane jest mierzenie czasu przy użyciu fotokomórki.

DZIEŃ PIERWSZY:

1. Próba na czworoboku wg załączonego programu

Próba na czworoboku przeprowadzona jest w pojeździe lekkim, 2-osiowym, o dwóch dyszlach. Pojazd maratonowy jednokonny ze sprawnym hamulcem.

	Program	Ocenione elementy
	A - wjazd kłusem roboczym X - zatrzymanie, ukłon	utrzymanie linii prostej nieruchomość
	XGCM - kłus roboczy	utrzymanie rytmu i impulsu
	MXK - wydłużyć wykrok KAF - kłus roboczy	poszerzenie wykroku, utrzymanie impulsu. Przejścia
	FXH - wydłużyć wykrok HCM - kłus roboczy	poszerzenie wykroku, utrzymanie impulsu. Przejścia
	MXK - stęp pośredni	regularność i długość wykroku
	KAF - kłus roboczy	utrzymanie rytmu. Postawa
	FXH - stęp pośredni	regularność i długość wykroku
	HCMBRAD - kłus roboczy	utrzymanie rytmu. Postawa
	D - koło w prawo o średnicy 20 m D - koło w lewo o średnicy 20 m	regularność, dokładność figury. Zgięcie na kołach
	DX - kłus roboczy X - zatrzymanie, ukłon	utrzymanie linii prostej, nieruchomość
Opuścić czworobok stępem pośrednim		

Oceny ogólne			
	Chody stęp	Obszerność, regularność, swoboda i takt	
	Chody kłus	Obszerność, regularność, swoboda i takt	
	Impuls	Chęć do ruchu naprzód, zaangażowanie zadu	
	Posłuszeństwo	Reakcja na pomoce, współpraca z powożącym, przepuszczalność	
	Przydatność do pracy w zaprzęgu	Utrzymanie rytmu, jezdność w zaprzęgu	
Maksymalna liczba punktów			

Skala ocen:

10 pkt.	- wybitny
9 pkt.	- bardzo dobry
8 pkt.	- dobry
7 pkt.	- dość dobry
6 pkt.	- zadowalający
5 pkt.	- dostateczny
4 pkt.	- niedostateczna
3 pkt.	- prawie zły
2 pkt.	- zły
1 pkt.	- bardzo zły

Punkty bonifikacyjne przyznaje się według poniższej tabeli:

Punkty czworobokowe	Punkty bonifikacyjne
48,5 – 50,0	– 10,0 pkt.
46,5 – 48,0	– 9,5 pkt.
44,5 – 46,0	– 9,0 pkt.
42,5 – 44,0	– 8,5 pkt.
40,5 – 42,0	– 8,0 pkt.
38,5 – 40,0	– 7,5 pkt.
36,5 – 38,0	– 7,0 pkt.
34,5 – 36,0	– 6,5 pkt.
32,5 – 34,0	– 6,0 pkt.
30,5 – 32,0	– 5,5 pkt.
28,5 – 30,0	– 5,0 pkt.
26,5 – 28,0	– 4,5 pkt.
24,5 – 26,0	– 4,0 pkt.
22,5 – 24,0	– 3,5 pkt.
20,5 – 22,0	– 3,0 pkt.
18,5 – 20,0	– 2,5 pkt.
16,5 – 18,0	– 2,0 pkt.
14,5 – 16,0	– 1,5 pkt.
14 i mniej	– dyskwalifikacja

2. Próba szybkości w kłusie na dystansie 1 km

Teren płaski, podłoże naturalne (piaszczyste, żwirowe, trawiaste). Pojazd jak w próbie na czworoboku.

Najlepszy wynik, za który przyznaje się maksymalną liczbę punktów bonifikacyjnych (10 pkt.) ustala się na 2 min 49 sek. Przejazd w czasie krótszym niż 2 min 49 sek nie jest nagradzany dodatkowymi punktami bonifikacyjnymi. Przekroczenie czasu 3 min 40 sek skutkuje dyskwalifikacją. Każde przejście przez ogiera z kłusa do galopu na 5 foulee jest karane dodaniem do uzyskanego czasu 5 sekund. Po 5. przejściu do galopu na 5 foulee następuje dyskwalifikacja.

Norma czasu			Norma czasu dla złych warunków pogodowych		
Czas od	Czas do	Pkt.	Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	00:02:49	10,0	i mniej	0:03:06	10,0
00:02:50	00:02:52	9,5	0:03:07	0:03:09	9,5
00:02:53	00:02:55	9,0	0:03:10	0:03:12	9,0
00:02:56	00:02:58	8,5	0:03:13	0:03:15	8,5
00:02:59	00:03:01	8,0	0:03:16	0:03:18	8,0
00:03:02	00:03:04	7,5	0:03:19	0:03:21	7,5
00:03:05	00:03:07	7,0	0:03:22	0:03:24	7,0
00:03:08	00:03:10	6,5	0:03:25	0:03:27	6,5
00:03:11	00:03:13	6,0	0:03:28	0:03:30	6,0
00:03:14	00:03:16	5,5	0:03:31	0:03:33	5,5
00:03:17	00:03:19	5,0	0:03:34	0:03:36	5,0
00:03:20	00:03:22	4,5	0:03:37	0:03:39	4,5
00:03:23	00:03:25	4,0	0:03:40	0:03:42	4,0
00:03:26	00:03:28	3,5	0:03:43	0:03:45	3,5
00:03:29	00:03:31	3,0	0:03:46	0:03:48	3,0
00:03:32	00:03:34	2,5	0:03:49	0:03:51	2,5
00:03:35	00:03:37	2,0	0:03:52	0:03:54	2,0
00:03:38	00:03:40	1,5	0:03:55	0:03:57	1,5
00:03:41	i więcej	dyskwalifikacja	0:03:58	i więcej	dyskwalifikacja

DZIEŃ DRUGI:**1. Próba wytrzymałości**

Wymagany chód: kłus. Dystans 2 km. Teren płaski, podłoże naturalne (piaszczyste, żwirowe, trawiaste). Próba odbywa się w pojeździe z dwoma dyszelkami o długości zgodnej z regułami powożenia. Pojazdy muszą spełniać podstawowe warunki bezpieczeństwa. Obciążenie równe 100 % masy ciała ogiera (masa pojazdu + powożącego + ładunek).

Najlepszy wynik, za który przyznaje się maksymalną liczbę punktów bonifikacyjnych (10 pkt.) ustala się na 6 min 09 sek. Przejazd w czasie krótszym niż 6 min. 09 sek. nie jest nagradzany dodatkowymi punktami bonifikacyjnymi. Przekroczenie czasu 7 min. 51 sek. skutkuje dyskwalifikacją. Każde przejście przez ogiera z kłusa do galopu na 5 foulee jest karane dodaniem do uzyskanego czasu 5 sekund. Po 5. przejściu do galopu na 5 foulee następuje dyskwalifikacja.

Norma czasu		
Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	0:06:09	10,0
0:06:10	0:06:15	9,5

Norma czasu dla złych warunków pogodowych		
Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	0:06:46	10,0
0:06:47	0:06:52	9,5

0:06:16	0:06:21	9,0	0:06:53	0:06:58	9,0
0:06:22	0:06:27	8,5	0:06:59	0:07:04	8,5
0:06:28	0:06:33	8,0	0:07:05	0:07:10	8,0
0:06:34	0:06:39	7,5	0:07:11	0:07:16	7,5
0:06:40	0:06:45	7,0	0:07:17	0:07:22	7,0
0:06:46	0:06:51	6,5	0:07:23	0:07:28	6,5
0:06:52	0:06:57	6,0	0:07:29	0:07:34	6,0
0:06:58	0:07:03	5,5	0:07:35	0:07:40	5,5
0:07:04	0:07:09	5,0	0:07:41	0:07:46	5,0
0:07:10	0:07:15	4,5	0:07:47	0:07:52	4,5
0:07:16	0:07:21	4,0	0:07:53	0:07:58	4,0
0:07:22	0:07:27	3,5	0:07:59	0:08:04	3,5
0:07:28	0:07:33	3,0	0:08:05	0:08:10	3,0
0:07:34	0:07:39	2,5	0:08:11	0:08:16	2,5
0:07:40	0:07:45	2,0	0:08:17	0:08:22	2,0
0:07:46	0:07:51	1,5	0:08:23	0:08:28	1,5
0:07:52	i więcej	dyskwalifikacja	0:08:29	i więcej	dyskwalifikacja

2. Próba szybkości w stępie

Warunki dotyczące pojazdu, uprząży, obciążenia i podłoża, jak w próbie wytrzymałości. Dystans 500 m.

Norma czasu 3 min 26 sek. Przejazd w czasie krótszym niż 3 min. 26 sek. nie jest nagradzany dodatkowymi punktami bonifikacyjnymi. Przekroczenie czasu 4 min. 34 sek. skutkuje dyskwalifikacją. Każde przejście przez ogiera ze stępa do kłusa na 5 kroków jest karane dodaniem do uzyskanego czasu 5 sekund. Po 5. przejściu do kłusa na 5 kroków następuje dyskwalifikacja.

Norma czasu			Norma czasu dla złych warunków pogodowych		
Czas od	Czas do	Pkt.	Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	00:03:26	10,0	i mniej	0:03:49	10,0
00:03:27	00:03:30	9,5	0:04:53	0:04:56	9,5
00:03:31	00:03:34	9,0	0:04:52	0:04:55	9,0
00:03:35	00:03:38	8,5	0:04:17	0:04:20	8,5
00:03:39	00:03:42	8,0	0:04:21	0:04:24	8,0
00:03:43	00:03:46	7,5	0:04:25	0:04:28	7,5
00:03:47	00:03:50	7,0	0:04:29	0:04:32	7,0
00:03:51	00:03:54	6,5	0:04:33	0:04:36	6,5
00:03:55	00:03:58	6,0	0:04:37	0:04:40	6,0
00:04:59	00:04:02	5,5	0:04:41	0:04:44	5,5
00:04:03	00:04:06	5,0	0:04:45	0:04:48	5,0
00:04:07	00:04:10	4,5	0:04:49	0:04:52	4,5
00:04:11	00:04:14	4,0	0:04:53	0:04:56	4,0
00:04:15	00:04:18	3,5	0:04:57	0:05:00	3,5

00:04:19	00:04:22	3,0	0:05:01	0:05:04	3,0
00:04:23	00:04:26	2,5	0:05:05	0:05:08	2,5
00:04:27	00:04:30	2,0	0:05:09	0:05:12	2,0
00:04:31	00:04:34	1,5	0:05:13	0:05:16	1,5
00:04:35	i więcej	dyskwalifikacja	0:05:17	i więcej	dyskwalifikacja

Uwagi:

- W przypadku złych warunków podczas przeprowadzania próby dzielności (pogoda, podłoże) Komisja Oceny ma prawo złagodzić normy czasowe poszczególnych elementów próby (maksymalnie o 10%).
- W przypadku objawów złego samopoczucia ogiera podczas próby (np. kolka moczowa, kulawizna) Komisja Oceny ma prawo wycofać ogiera z próby.
- W przypadku, gdy wyniki osiągnięte przez jednego z ogierów w poszczególnych elementach próby znacznie odbiegają od rezultatów pozostałych ogierów w stawce, Komisja Oceny ma prawo wycofać ogiera z próby.
- Dyskwalifikacja w jednym z elementów próby (1 punkt bonifikacyjny za którykolwiek z elementów próby) oznacza automatyczną dyskwalifikację w wynikach końcowych próby dzielności – ogier nie kończy próby.

Na wynik próby składają się oceny wystawione przez Kierownika Zakładu Treningowego na podstawie obserwacji w trakcie treningu, ocen komisji wystawionych podczas dwóch dni próby i ocen obcego powożącego dokonujących oceny na 8-14 dni przed próbą. Oceny obcego powożącego wystawiane są na podstawie próby na czworoboku i oceny tych samych elementów, które następnie ocenia Komisja. Oceny obcego powożącego są przeliczane tak samo jak oceny Komisji. Oceny te są przekazywane prowadzącemu księgę i nie są ujawniane do czasu zakończenia próby.

Kierownik Zakładu Treningowego zobowiązany jest do przedstawienia wyników oceny w przeddzień próby. Oceniając charakter i temperament Kierownik Zakładu Treningowego bierze pod uwagę to, że:

- *Charakter jest to zespół cech psychicznych, właściwych danemu koniowi, które przejawiają się w jego świadomym działaniu. Wyrazem charakteru konia jest również jego stosunek do innych koni oraz ludzi. W populacji można wyróżnić między innymi: konie łagodne lub gwałtowne, łatwe lub trudne w obsłudze, odważne lub tchórzliwe, przyjazne lub złośliwe. Poważnymi wadami charakteru z punktu widzenia użyteczności są trudności w obsłudze, agresja w stosunku do ludzi i innych koni, brak ambicji i woli walki u koni sportowych.*
- *Temperament jest to usposobienie konia wyrażające się w jego reakcjach psychoneurologicznych na wydarzenia świata zewnętrznego. Reakcje te mogą mieć różne natężenie, szybkość i różny czas trwania. Dlatego też można rozróżnić kilka typów temperamentu, biorąc pod uwagę łatwość reakcji pobudzania i hamowania na czynniki zewnętrzne. Z punktu widzenia częstych kontaktów z człowiekiem najlepiej, aby koń charakteryzował się zrównoważonym temperamentem.*

Podsumowanie zaprzęgowej próby dzielności ogierów

	Cecha	Ocena kierownika ZT	Ocena obcego powoźcy	Ocena komisji	Waga cechy	Maksymalna liczba punktów w ocenie końcowej
	Charakter i zachowanie	10			1	10
	Przydatność do użytkowania zaprzęgowego	10			0,5	5
	Stęp w zaprzęgu	10			0,5	5
	Kłus w zaprzęgu	10			0,5	5
	Ocena obcego powoźcy		10		1,5	15
	Ujeżdżenie			10	1,5	15
	Próba szybkości w kłusie			10	1,5	15
	Próba wytrzymałości			10	1,5	15
	Próba szybkości w stępie			10	1,5	15
	Ogółem	40	10	40		100

Wszystkie cechy są oceniane w skali 10-punktowej. Wynik końcowy stanowi suma punktów bonifikacyjnych uzyskanych w poszczególnych elementach próby, przemnożonych przez wagi tych cech.

W wynikach próby dzielności po 60-dniowym treningu zaprzęgowym nie będą stosowane oceny słowne (używane w metodzie indeksowej: wybitny, bardzo dobry itd.), a będzie podawany wynik punktowy ogiera, zajęte miejsce, liczba uczestniczących w próbie ogierów oraz średnia stawki i odchylenie standardowe (SD).

SD (odchylenie standardowe) w pierwszych latach ZT zaprzęgowego będzie liczone wspólnie dla stawki ogierów śląskich i szlachetnych. Natomiast wyniki próby dzielności sklasyfikowane zostaną osobno dla ogierów śląskich, osobno dla ogierów małopolskich i osobno dla grupy ogierów sp, wlkp i importowanych.

- Ogier sp. kończący ZT zaprzęgowy uzyskuje wpis do księgi, gdy uzyska wynik równy co najmniej średniej stawki.
- Ogier rasy małopolskiej oraz ogier rasy trakeńskiej hodowli polskiej, aby mógł być użyty w rozrodzie w rasie sp, musi uzyskać wynik równy co najmniej średniej stawki.
- Ogier importowany uzyskuje wpis do księgi, gdy uzyska wynik równy co najmniej średniej stawki + (plus) 1 SD.
- Ogier maści kolorowej uzyskuje wpis do księgi, gdy uzyska wynik równy co najmniej średniej stawki – (minus) 1 SD.

INFORMACJE DODATKOWE DOTYCZĄCE PRÓB DZIELNOŚCI OGIERÓW

1. Sprawdzanie stopnia zajeżdżenia ogiera przed zakwalifikowaniem do ZT powinno odbywać się w obecności kierownika ZT oraz co najmniej jednego z członków komisji kwalifikacyjnej.
2. Podczas testu ogiery powinny być przyprowadzane na halę i tam dosiadane, również zsiadanie po zakończonej próbie dzielności winno odbywać się na hali, a konie powinny być wyprowadzane z hali w rękę (najlepiej, aby były za każdym razem ustawiane w rzędzie).
3. Każdy ogier zakwalifikowany do ZT powinien posiadać tzw. kartę zdrowia ogiera prowadzoną przez lekarza weterynarii danego ZT. Podawane na karcie tej wpisywane są informacje dotyczące stanu zdrowia ogiera „na wejściu” do ZT oraz w trakcie treningu, przyczyn jego pauzowania, rozczyszczania oraz każdego zabiegu weterynaryjnego, któremu koń został poddany. Po zakończonej próbie karty te podpisane przez kierownika ZT oraz odpowiedzialnego lekarza weterynarii są przekazywane do biura PZHK. Na prośbę właściciela kopia karty ogiera będzie mu udostępniona.
4. W przypadku gdy ogier został zakwalifikowany i odbył 100-dniowy trening, ale nie przystąpił do próby, właściciel może ubiegać się o ponowne dopuszczenie ogiera do treningu w kolejnym terminie (pod warunkiem, że ogier nie przekroczył 4 lat). Najpóźniej na miesiąc przed terminem następnego naboru, właściciel zwraca się z pisemną prośbą do Komisji Księgi Stadnej o dopuszczenie ogiera do treningu. Ogier musi być ponownie przedstawiony komisji kwalifikacyjnej, w celu przyjrzenia się jego kondycji. Ogier taki, podobnie jak wszystkie ogiery przedstawiane do kwalifikacji, powinien posiadać zaświadczenie lekarza powiatowego o stanie zdrowia, szczepienie przeciwko grypie oraz powinien być zbadany przez lekarza weterynarii w ZT przed dopuszczeniem do kwalifikacji.
5. W przypadku, gdy ogier został wyłączony z treningu, o kontynuacji treningu decyduje właściciel ogiera po konsultacji z kierownikiem ZT oraz lekarzem weterynarii odpowiedzialnym za dany ZT. Kierownik ZT musi poinformować właściciela o wyłączeniu ogiera z treningu i przedłożyć mu orzeczenie lekarza ZT po zakończeniu leczenia.
6. Ogier, który został wycofany z pierwszego treningu z powodu kontuzji i/lub choroby, może przystąpić do powtórnego treningu na takich samych warunkach dotyczących wieku i kosztów, jak inne ogiery powtarzające trening. W tym przypadku wynik końcowy nie jest obniżany o 10%. **(późniejsze)**
7. Ogier, który:
 - ostanie wycofany przez właściciela przed końcem treningu, z innego powodu niż kontuzja i/lub choroba
 - nie zda próby dzielności (ocena niedostateczna),
 - zda próbę dzielności, ale z wynikiem niewystarczającym do wpisu do księgi,może przystąpić do ponownego treningu i próby w roku następnym, ale jedynie w ZT o tym samym profilu w jakim był poddawany treningowi pierwotnie, pod warunkiem, że spełnia wymagania dotyczące wieku. W takim wypadku właściciel ogiera jest zobowiązany pokryć całkowite koszty ponownego treningu. Wynik końcowy próby dzielności ogiera po drugim stacjonarnym treningu jest obniżany o 10% i jest wynikiem ostatecznym (nawet jeśli jest gorszy od wyniku uzyskanego po pierwszym stacjonarnym treningu). Właściciel, który bez uzasadnionych przyczyn, zaakceptowanych przez PZHK, wycofa przed końcem treningu ogiera, jest zobowiązany opłacić całość kosztów treningu.
8. Przy podejrzeniu o dychawicę świszczącą, kierownik ZT informuje o powyższym fakcie właściciela, a także powiadamia go o terminie badania endoskopowego. Badanie to dokonywane

jest przez lekarza z listy PZHK. Koszty badania ponosi właściciel.

W karcie ogiera odnotowywany jest wynik tego badania.

9. Jeden z członków komisji uznającej ogiera obecny na „teście połówkowym”, przedstawia PZHK szczegółowy raport, w którym charakteryzuje każdego ogiera prezentowanego podczas tego sprawdzianu. Uwagi te winny dotyczyć: kondycji, skoków luzem, oceny chodów podstawowych i podstawowego wyszkolenia, które można ocenić na podstawie jazdy w zastępach. Każdy właściciel może poprosić o kopię raportu z charakterystyką jego ogiera (oryginał zostaje w biurze PZHK). Raport nie jest podawany w formie ocen tylko w formie opisu słownego.

Ogierzy, które nie były poddane stacjonarnemu treningowi, zakończonemu próbą dzielności lub nie zdały tej próby, mogą uzyskać wpis do księgi po zdaniu jednej z prób alternatywnych.

1) PRÓBA DZIELNOŚCI KLACZY PO STACJONARNYM 60-DNIOWYM TRENINGU ZAPRZĘGOWYM (klacze 3-letnie i starsze)

Stacjonarnej próbie zaprzęgowej mogą zostać poddane klacze spełniające poniższe warunki:

- wpisane lub spełniające warunki wpisu do ksiąg stadnych koni rasy sp (w tym importowane);
- jałowe lub nisko żrebne (maksymalnie do 4. miesiąca ciąży włącznie w momencie rozpoczęcia treningu);
- zbonitowane podczas kwalifikacji na minimum 72 pkt;
- przyzwyczajone do podawania wszystkich nóg, oprowadzania w rękę oraz lonżowania w obie strony w ogłowie z okularami oraz w uprzęży z podogoniem i podpinką, bez wymogu oprzęgania

Jeśli klacz nie spełnia w/w wymogów, nie zostanie przyjęta do Zakładu Treningowego.

Klacz poddawane stacjonarnym i polowym próbom dzielności mają być w dniu próby mierzone i bonitowane w celu wpisu do księgi.

Nie obowiązują ograniczenia wiekowe klaczy zdających stacjonarne i polowe próby dzielności, a od wyniku końcowego próby dzielności nie są odejmowane punkty ze względu na wiek.

Program próby

Próba trwa dwa dni. W czasie treningu i próby obowiązuje uprzęż szorowa, jednolita dla wszystkich klaczy uczestniczących w treningu i próbie. Pożądane jest mierzenie czasu przy użyciu fotokomórki.

Dzień pierwszy:

1. Próba na czworoboku wg załączonego programu.

Próba na czworoboku przeprowadzona jest w pojeździe lekkim, 2-osiowym, o dwóch dyszlach. Pojazd maratonowy jednokonny ze sprawnym hamulcem.

Lp	Program	Ocenione elementy
1.	A - wjazd kłusem roboczym X - zatrzymanie, ukłon	utrzymanie linii prostej nieruchomość
2.	XGCM - kłus roboczy	utrzymanie rytmu i impulsu
3.	MXK - wydłużyć wyrok KAF - kłus roboczy	poszerzenie wykroku, utrzymanie impulsu. Przejścia
4.	FXH - wydłużyć wyrok HCM - kłus roboczy	poszerzenie wykroku, utrzymanie impulsu. Przejścia
5.	MXK - stęp pośredni	regularność i długość wykroku
6.	KAF - kłus roboczy	utrzymanie rytmu. Postawa
7.	FXH - stęp pośredni	regularność i długość wykroku
8.	HCMBRAD - kłus roboczy	utrzymanie rytmu. Postawa
9.	D - koło w prawo o średnicy 20 m D - koło w lewo o średnicy 20 m	regularność, dokładność figury. Zgięcie na kołach
10	DX - kłus roboczy X - zatrzymanie, ukłon	utrzymanie linii prostej, nieruchomość
Opuścić czworobok stępem pośrednim		

Oceny ogólne			
	Chody stęp	Obszerność, regularność, swoboda i takt	
	Chody kłus	Obszerność, regularność, swoboda i takt	
	Impuls	Chęć do ruchu naprzód, zaangażowanie zadu	
	Posłuszeństwo	Reakcja na pomoce, współpraca z powożącym, przepuszczalność	
	Przydatność do pracy w zaprzęgu	Utrzymanie rytmu, jezdność w zaprzęgu	
Maksymalna liczba punktów			

Skala ocen:

- 10 pkt. – ocena wybitna
 9 pkt. – ocena bardzo dobra
 8 pkt. – ocena dobra
 7 pkt. – ocena zadowalająca
 6 pkt. – ocena dostateczna
 5 pkt. – ocena mierna
 4 pkt. – ocena nie zadowalająca
 3 pkt. – ocena zła

Punkty bonifikacyjne przyznaje się według poniższej tabeli:

Punkty czworobokowe	Punkty bonifikacyjne
48,5 – 50,0	– 10,0 pkt.
46,5 – 48,0	– 9,5 pkt.
44,5 – 46,0	– 9,0 pkt.
42,5 – 44,0	– 8,5 pkt.
40,5 – 42,0	– 8,0 pkt.
38,5 – 40,0	– 7,5 pkt.
36,5 – 38,0	– 7,0 pkt.
34,5 – 36,0	– 6,5 pkt.
32,5 – 34,0	– 6,0 pkt.
30,5 – 32,0	– 5,5 pkt.
28,5 – 30,0	– 5,0 pkt.
26,5 – 28,0	– 4,5 pkt.
24,5 – 26,0	– 4,0 pkt.
22,5 – 24,0	– 3,5 pkt.
20,5 – 22,0	– 3,0 pkt.
18,5 – 20,0	– 2,5 pkt.
16,5 – 18,0	– 2,0 pkt.
14,5 – 16,0	– 1,5 pkt.
14 i mniej	– dyskwalifikacja

2. Próba szybkości w kłusie na dystansie 1 km.

Teren płaski, podłoże naturalne (piaszczyste, żwirowe, trawiaste). Pojazd jak w próbie na czworoboku.

Najlepszy wynik, za który przyznaje się maks. liczbę punktów bonifikacyjnych (10 pkt.), ustala się na 2 min 59 sek. Przejazd w czasie krótszym niż 2 min 59 sek nie jest nagradzany dodatkowymi punktami bonifikacyjnymi. Przekroczenie czasu 3 min 50 sek skutkuje dyskwalifikacją. Każde przejście przez klacz z kłusa do galopu na 5 foulee jest karane dodaniem do uzyskanego czasu 5 sekund. Po 5 przejściach do galopu na 5 foulee następuje dyskwalifikacja.

Norma czasu			Norma czasu dla złych warunków pogodowych		
Czas od	Czas do	Pkt.	Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	0:02:59	10,0	i mniej	0:03:17	10,0
0:03:00	0:03:02	9,5	0:03:18	0:03:20	9,5
0:03:03	0:03:05	9,0	0:03:21	0:03:23	9,0
0:03:06	0:03:08	8,5	0:03:24	0:03:26	8,5
0:03:09	0:03:11	8,0	0:03:27	0:03:29	8,0
0:03:12	0:03:14	7,5	0:03:30	0:03:32	7,5
0:03:15	0:03:17	7,0	0:03:33	0:03:35	7,0
0:03:18	0:03:20	6,5	0:03:36	0:03:38	6,5
0:03:21	0:03:23	6,0	0:03:39	0:03:41	6,0
0:03:24	0:03:26	5,5	0:03:42	0:03:44	5,5
0:03:27	0:03:29	5,0	0:03:45	0:03:47	5,0
0:03:30	0:03:32	4,5	0:03:48	0:03:50	4,5
0:03:33	0:03:35	4,0	0:03:51	0:03:53	4,0
0:03:36	0:03:38	3,5	0:03:54	0:03:56	3,5
0:03:39	0:03:41	3,0	0:03:57	0:03:59	3,0
0:03:42	0:03:44	2,5	0:04:00	0:04:02	2,5
0:03:45	0:03:47	2,0	0:04:03	0:04:05	2,0
0:03:48	0:03:50	1,5	0:04:06	0:04:08	1,5
0:03:51	i więcej	dyskwalifikacja	0:04:09	i więcej	dyskwalifikacja

Dzień drugi3. Próba wytrzymałości.

Wymagany chód: kłus. Dystans 2 km. Teren płaski, podłoże naturalne (piaszczyste, żwirowe, trawiaste). Próba odbywa się w pojeździe z dwoma dyszelkami o długości zgodnej z regułami powożenia. Pojazdy muszą spełniać podstawowe warunki bezpieczeństwa. Obciążenie równe 100 % masy ciała klaczy (masa pojazdu + powożonego + ładunek).

Najlepszy wynik, za który przyznaje się maksymalną liczbę punktów bonifikacyjnych (10 pkt.), ustala się na 6 min 09 sek. Przejazd w czasie krótszym niż 6 min 09 sek nie jest nagradzany dodatkowymi punktami bonifikacyjnymi. Przekroczenie czasu 7 min 51 sek skutkuje dyskwalifikacją. Każde przejście przez klacz z kłusa do galopu na 5 foulee jest karane dodaniem do uzyskanego czasu 5 sekund. Po 5 przejściach do galopu na 5 foulee następuje dyskwalifikacja.

Norma czasu			Norma czasu dla złych warunków pogodowych		
Czas od	Czas do	Pkt.	Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	0:06:09	10,0	i mniej	0:06:46	10,0
0:06:10	0:06:15	9,5	0:06:47	0:06:52	9,5
0:06:16	0:06:21	9,0	0:06:53	0:06:58	9,0
0:06:22	0:06:27	8,5	0:06:59	0:07:04	8,5
0:06:28	0:06:33	8,0	0:07:05	0:07:10	8,0
0:06:34	0:06:39	7,5	0:07:11	0:07:16	7,5
0:06:40	0:06:45	7,0	0:07:17	0:07:22	7,0
0:06:46	0:06:51	6,5	0:07:23	0:07:28	6,5
0:06:52	0:06:57	6,0	0:07:29	0:07:34	6,0
0:06:58	0:07:03	5,5	0:07:35	0:07:40	5,5
0:07:04	0:07:09	5,0	0:07:41	0:07:46	5,0
0:07:10	0:07:15	4,5	0:07:47	0:07:52	4,5
0:07:16	0:07:21	4,0	0:07:53	0:07:58	4,0
0:07:22	0:07:27	3,5	0:07:59	0:08:04	3,5
0:07:28	0:07:33	3,0	0:08:05	0:08:10	3,0
0:07:34	0:07:39	2,5	0:08:11	0:08:16	2,5
0:07:40	0:07:45	2,0	0:08:17	0:08:22	2,0
0:07:46	0:07:51	1,5	0:08:23	0:08:28	1,5
0:07:52	i więcej	dyskwalifikacja	0:08:29	i więcej	dyskwalifikacja

4. Próba szybkości w stępie.

Warunki dotyczące pojazdu, uprząży, obciążenia i podłoża, jak w próbie wytrzymałości. Dystans 500 m. Norma czasu 3 min 45 sek. Przejazd w czasie krótszym niż 3 min 45 sek nie jest nagradzany dodatkowymi punktami bonifikacyjnymi. Przekroczenie czasu 4 min 53 sek skutkuje dyskwalifikacją. Każde przejście przez klacz ze stępa do kłusa na 5 kroków jest karane dodaniem do uzyskanego czasu 5 sekund. Po 5 przejściach do kłusa na 5 kroków następuje dyskwalifikacja.

Norma czasu			Norma czasu dla złych warunków pogodowych		
Czas od	Czas do	Pkt.	Czas od	Czas do	Pkt.
i mniej	0:03:45	10,0	i mniej	0:04:08	10,0
0:03:46	0:03:49	9,5	0:04:09	0:04:12	9,5
0:03:50	0:03:53	9,0	0:04:13	0:04:16	9,0
0:03:54	0:03:57	8,5	0:04:17	0:04:20	8,5
0:03:58	0:04:01	8,0	0:04:21	0:04:24	8,0
0:04:02	0:04:05	7,5	0:04:25	0:04:28	7,5
0:04:06	0:04:09	7,0	0:04:29	0:04:32	7,0
0:04:10	0:04:13	6,5	0:04:33	0:04:36	6,5
0:04:14	0:04:17	6,0	0:04:37	0:04:40	6,0
0:04:18	0:04:21	5,5	0:04:41	0:04:44	5,5
0:04:22	0:04:25	5,0	0:04:45	0:04:48	5,0
0:04:26	0:04:29	4,5	0:04:49	0:04:52	4,5
0:04:30	0:04:33	4,0	0:04:53	0:04:56	4,0
0:04:34	0:04:37	3,5	0:04:57	0:05:00	3,5
0:04:38	0:04:41	3,0	0:05:01	0:05:04	3,0

0:04:42	0:04:45	2,5	0:05:05	0:05:08	2,5
0:04:46	0:04:49	2,0	0:05:09	0:05:12	2,0
0:04:50	0:04:53	1,5	0:05:13	0:05:16	1,5
0:04:54	i więcej	dyskwalifikacja	0:05:17	i więcej	dyskwalifikacja

UWAGA!

- W przypadku złych warunków podczas przeprowadzania próby dzielności (pogoda, podłoże) Komisja Oceny ma prawo złagodzić normy czasowe poszczególnych elementów próby (maksymalnie o 10%).
- W przypadku objawów złego samopoczucia klaczy podczas próby (np. kolka moczowa, kulawizna) Komisja Oceny ma prawo wycofać klacz z próby.
- W przypadku, gdy wyniki osiągnięte przez jedną z klaczy w poszczególnych elementach próby znacznie odbiegają od rezultatów pozostałych klaczy w stawce, Komisja Oceny ma prawo wycofać klacz z próby.
- Dyskwalifikacja w jednym z elementów próby (1 punkt bonifikacyjny za którykolwiek z elementów próby) oznacza automatyczną dyskwalifikację w wynikach końcowych próby dzielności – klacz nie kończy próby.

Na wynik próby składają się oceny wystawione przez Kierownika Zakładu Treningowego na podstawie obserwacji w trakcie treningu, ocen komisji wystawionych podczas dwu dni próby i ocen obcego powożącego dokonujących oceny na 8-14 dni przed próbą. Oceny obcego powożącego wystawiane są na podstawie przejazdu na czworoboku i oceny tych samych elementów, które następnie ocenia Komisja. Oceny obcego powożącego są przeliczane tak samo jak oceny Komisji. Oceny te są przekazywane do biura PZHK i nie są ujawniane do czasu zakończenia próby.

Kierownik Zakładu Treningowego zobowiązany jest do przedstawienia wyników oceny w przeddzień próby. Oceniając charakter i temperament Kierownik Zakładu Treningowego bierze pod uwagę to, że:

- Charakter jest to zespół cech psychicznych, właściwych danemu koniowi, które przejawiają się w jego świadomym działaniu. Wyrazem charakteru konia jest również jego stosunek do innych koni oraz ludzi. W populacji można wyróżnić między innymi: konie łagodne lub gwałtowne, łatwe lub trudne w obsłudze, odważne lub tchórzliwe, przyjazne lub złośliwe. Poważnymi wadami charakteru z punktu widzenia użyteczności są trudności w obsłudze, agresja w stosunku do ludzi i innych koni, brak ambicji i woli walki u koni sportowych.
- Temperament jest to usposobienie konia wyrażające się w jego reakcjach psychoneurologicznych na wydarzenia świata zewnętrznego. Reakcje te mogą mieć różne natężenie, szybkość i różny czas trwania. Dlatego też można rozróżnić kilka typów temperamentu, biorąc pod uwagę łatwość reakcji pobudzenia i hamowania na czynniki zewnętrzne. Z punktu widzenia częstych kontaktów z człowiekiem najlepiej, aby koń charakteryzował się zrównoważonym temperamentem.

Podsumowanie próby dzielności klaczy sp oraz importowanych

	Cecha	Ocena kierownika ZT	Ocena obcego powożącego	Ocena komisji	Waga cechy	Maksymalna liczba punktów w ocenie końcowej
	Charakter i zachowanie	10			1	10
	Przydatność do użytkowania zaprzęgowego	10			0,5	5
	Stęp w zaprzęgu	10			0,5	5

	Kłus w zaprzęgu	10			0,5	5
	Ocena obcego powożącego		10		1,5	15
	Ujeżdżenie			10	1,5	15
	Próba szybkości w kłusie			10	1,5	15
	Próba wytrzymałości			10	1,5	15
	Próba szybkości w stępie			10	1,5	15
	Ogółem	40	10	40		100

Wszystkie cechy są oceniane w skali 10-punktowej. Wynik końcowy stanowi suma punktów bonifikacyjnych uzyskanych w poszczególnych elementach próby, przemnożonych przez wagi tych cech. Przedziały punktowe dla poszczególnych ocen ustala się według zasady:

Ocena	Punkty
Wybitna	$x+2SD$ i więcej
Bardzo dobra	$x+SD$ do $x+2SD-0,01$
Dobra	x do $x+SD-0,01$
Dostateczna	$x-SD$ do $x-0,01$
Niedostateczna	$x-SD-0,01$ i mniej

gdzie x stanowi średnią arytmetyczną ocenianej stawki, a SD – odchylenie standardowe ocen klaczy.

Klacz zdaje próbę, jeżeli uzyskała ocenę co najmniej dostateczną.

2. POŁOWA PRÓBA ZAPRZĘGOWA KLACZY (KLACZE 3-LETNIE I STARSZE)

Omawiana próba przewidziana jest wyłącznie dla klaczy wpisywanych do II działu księgi stadnej koni rasy polski koń szlachetny półkrwi, które pochodzą głównie z krzyżowania krajowych ras koni szlachetnych (wzajemne kojarzenia koni małopolskich, wielkopolskich i śląskich).

Minimalna liczba klaczy przystępujących do polowej próby zaprzęgowej wynosi 3 sztuki.

Klacje poddawane stacjonarnym i polowym próbom dzielności mają być w dniu próby mierzone i bonitowane w celu wpisu do księgi.

Nie obowiązują ograniczenia wiekowe klaczy zdających stacjonarne i polowe próby dzielności, a od wyniku końcowego próby dzielności nie są odejmowane punkty ze względu na wiek.

1. Próba szybkości w stępie – przeprowadzana w wozie gospodarskim na dystansie 500 m i oceniana na podstawie niżej podanych normatywów czasowych:

5 pkt.	- czas poniżej 5'00"
4 pkt.	- czas 5'01" – 5'20"
3 pkt.	- czas 5'21" – 5'40"

2 pkt.	- czas 5'41" – 6'00"
2pkt.	- czas 6'01" – 6'20"
1 pkt.	- czas 6'21" – 6'40"
0 pkt.	- czas 6'41" – 7'00"
dyskwalifikacja	- czas powyżej 7'00".

2. Próba szybkości w kłusie – przeprowadzana jest również w wozie gospodarskim, (na dystansie 500 m) i oceniana według niżej podanych założeń:

5 pkt.	- czas poniżej 1'50"
4 pkt.	- czas 1'51" – 2'05"
3 pkt.	- czas 2'06" – 2'20"
2 pkt.	- czas 2'21" – 2'35"
1 pkt.	- czas 2'36" – 2'50"
0 pkt.	- czas 2'51" – 3'05"
dyskwalifikacja	- czas powyżej 3'05".

3. Próba chęci ciągnięcia – dokonywana przy pomocy podkładek oporowych – ma charakter oceny jakościowej. Polega ona na pokonaniu dystansu 10 m piaszczystej polnej drogi z jedną podkładką oporową oraz 5 m – z dwiema, a następnie należy usunąć podkładki i ruszyć stępem; sposób ciągnięcia należy ocenić w skali od 0 do 5 pkt., uwzględniając następujące kryteria:

5 pkt.	– klacz ciągnie bardzo chętnie i z łatwością pokonuje opór stawiany przez podkładki; po usunięciu podkładek – rusza bez wahania i ciągnie bardzo pewnie, bez zatrzymań oraz niepewności;
4 pkt.	– klacz ciągnie chętnie, ale z nierównomiernym „wkładaniem się w uprzęż”; po usunięciu podkładek – rusza z namysłem, ale spokojnie i równo, ciągnie bez wahań i szarpania;
3 pkt.	– klacz ciągnie z wyraźnym wysiłkiem, powodującym szarpanie i ucieczkę na boki; po usunięciu podkładek – rusza z wahaniem i obawą;
2 pkt.	– klacz ciągnie nierówno, zatrzymuje się i ponownie rusza – aż do pokonania wyznaczonej trasy; po usunięciu podkładek – rusza po 2-3 próbach ciągnięcia i pracuje nierówno;
1 pkt.	– klacz w bardzo nierównomierny sposób pokonuje odcinki próby z wieloma zatrzymaniami; po usunięciu podkładek – ciągnięcie rozpoczyna po wielu próbach i pracuje bardzo nierówno, „rzuca się w uprzęż”;
0 pkt.	– klacz nie jest w stanie sprostać wymaganiom próby (dyskwalifikacja).

Oceny:

15 pkt.	– wybitna
13 – 14 pkt.	– bardzo dobra
11 – 12 pkt.	– dobra
9 – 10 pkt.	– dostateczna
poniżej 9 pkt.	– niedostateczna

Klacz, która nie zdała próby dzielności ma prawo do jej powtórzenia bez ograniczeń czasowych.

3. PRÓBA DZIELNOŚCI KLACZY PO STACJONARNYM 60-DNIOWYM TRENINGU WIERZCHOWYM (KLACZE 3-LETNIE I STARSZE)

Klacz poddawane stacjonarnym i polowym próbom dzielności mają być w dniu próby mierzone i bonitowane w celu wpisu do księgi.

Nie obowiązują ograniczenia wiekowe klaczy zdających stacjonarne i polowe próby dzielności, a od wyniku końcowego próby dzielności nie są odejmowane punkty ze względu na wiek.

Kierownik ZT, w uzasadnionej sytuacji może pozwolić trenerowi na doprowadzenie klaczy w rękę do kombinacji. W tym etapie próby klacze mogą brać udział w ochraniaczach.

Przed oceną skoków, klacz powinna mieć możliwość swobodnego ruchu w tzw. korytarzu rozprężeniowym, nie zawierającym przeszkód.

Program obejmuje następujące elementy:

1. charakter (oceniany w skali do 10 pkt.),
2. temperament (oceniany w skali do 10 pkt.),
3. przydatność do treningu (oceniana w skali do 10 pkt.),
4. skoki luzem w korytarzu (w skali do 10 pkt. ocenia się:
 - energię,
 - styl skoku,
 - łatwość i możliwości skokowe,
 - odwagę;

Kombinacja: wskazówka (drąg) w odległości 6 m od ściany – 2,8-3,0 m – koperta – 6,5-7,2 m – stacjonata – 6,8-7,5 m – stacjonata / okser / doublebarre

Kolejność przebiegów:

1. wskazówka + koperta + ewentualnie drągi (deski) w miejscach stacjonaty i oksera – max. 2 przebiegi
2. wskazówka + koperta + stacjonata (40-70 cm) + stacjonata (70-90 cm) – max. 2 przebiegi
3. wskazówka + koperta + stacjonata (40-70 cm) + stacjonata / okser / doublebarre (max. 140 cm wysokości i 140 cm szerokości) – max. 5 przebiegów

Komisja Oceny uwzględniając warunki panujące w miejscu przeprowadzania próby oraz dyspozycję konia w trakcie próby decyduje o:

- ilości przebiegów w ramach określonych w punktach 1-3
- ewentualnym dodaniu drągów (desek) w dystansie
- gabarytach przeszkód w zakresie określonym w punktach 2-3
- odległościach między przeszkodami w zakresie określonym na schemacie
- rodzaju ostatniej przeszkody (stacjonata / okser / doublebarre) w punkcie 3

5. praca w stopie pod jeźdźcem, w skali do 10 pkt. ocenia się:

- energię,
- długość kroku,
- regularność,

6. praca w klusie pod jeźdźcem, w skali do 10 pkt. ocenia się:

- energię,
- długość kroku,
- regularność,

7. praca w galopie pod jeźdźcem (tempo 350 m/min) w skali do 10 pkt. ocenia się:

- energię,
- regularność,
- lekkość przodu,
- zaangażowanie zadu,

8. jezdność w skali do 10 pkt. ocenia się:

- chęć do pracy z jeźdźcem
- reakcje na podstawowe pomoce jeździeckie.

Oceny elementów 1), 2), 3) dokonuje kierownik zakładu treningowego.

Oceny elementów 4), 5), 6), 7) dokonuje komisja, natomiast 8) – jeździec testowy.

Jeździec testowy ocenia klacze na podstawie pracy w stępie, kłusie i galopie.

Niezaliczenie jednego elementu próby (dyskwalifikacja w jednym z elementów próby) powoduje niezaliczenie całej próby dzielności.

Ocena z dokładnością do 0,5 pkt.

WYNIK:

ocena	proponowana skala ocen
wybitna	72,0-80,0 pkt
bardzo dobra	63,0-71,9 pkt
dobra	54,0-62,9 pkt
dostateczna	45,0-53,9 pkt
niedostateczna	poniżej 45,0 pkt

4. POŁOWA PRÓBA WIERZCHOWA KLACZY (KLACZE 3-LETNIE I STARSZE)

Minimalna liczba klaczy przystępujących do polowej próby wierzchowej wynosi 5 sztuk.

Klacz poddawane stacjonarnym i polowym próbom dzielności mają być w dniu próby mierzone i bonitowane w celu wpisu do księgi.

Nie obowiązują ograniczenia wiekowe klaczy zdających stacjonarne i polowe próby dzielności, a od wyniku końcowego próby dzielności nie są odejmowane punkty ze względu na wiek.

Próba obejmuje następujące elementy:

Skoki luzem w korytarzu

Kombinacja: wskazówka (drąg) w odległości 6 m od ściany – 2,8-3,0 m – koperta – 6,5-7,2 m – stacjonata – 6,8-7,5 m – stacjonata / okser / doublebarre

Kolejność przebiegów:

1. wskazówka + koperta + ewentualnie drągi (deski) w miejscach stacjonaty i oksera – max. 2 przebiegi
2. wskazówka + koperta + stacjonata (40-70 cm) + stacjonata (70-90 cm) – max. 2 przebiegi
3. wskazówka + koperta + stacjonata (40-70 cm) + stacjonata / okser / doublebarre (max. 140 cm wysokości i 140 cm szerokości) – max. 5 przebiegów

Komisja Oceny uwzględniając warunki panujące w miejscu przeprowadzania próby oraz dyspozycję konia w trakcie próby decyduje o:

- ilości przebiegów w ramach określonych w punktach 1-3
- ewentualnym dodaniu drągów (desek) w dystansie
- gabarytach przeszkód w zakresie określonym w punktach 2-3
- odległościach między przeszkodami w zakresie określonym na schemacie
- rodzaju ostatniej przeszkody (stacjonata / okser / doublebarre) w punkcie 3

1. W skali do 10 pkt. ocenia się:

- styl skoku,
- łatwość i możliwości skokowe
- odwagę,

2. Praca w stępie pod jeźdźcem, w skali do 10 pkt. ocenia się:

- energię,
- długość kroku,
- regularność.

3. Praca w kłusie pod jeźdźcem, w skali do 10 pkt. ocenia się:

- energię,
- długość kroku,
- regularność.

4. Praca w galopie pod jeźdźcem (tempo 350 m/min), w skali do 10 pkt. ocenia się:

- energię,
- regularność,
- lekkość przodu,
- zaangażowanie zadu.

5. Jeżdżność, w skali do 10 pkt. ocenia się:

- chęć do pracy z jeźdźcem

- reakcje na podstawowe pomoce jeździeckie.

Oceny elementów 1), 2), 3), 4) dokonuje komisja, natomiast 5) – jeździec testowy. Jeździec testowy ocenia klacze na podstawie pracy w stępie, kłusie i galopie. Ocena z dokładnością do 0,5 pkt.

WYNIK:

wyb.	45-50 pkt.
bdb.	40-44,99 pkt.
dobra	35-39,99 pkt.
dost.	30-34,99 pkt.
ndst	poniżej 30 pkt.

Klacz, która nie zdała próby dzielności ma prawo do jej powtórzenia bez ograniczeń czasowych.

Próbowi polowym oraz próbowi dzielności po treningu stacjonarnym można poddawać klacze maksymalnie do 5 miesięcy ciąży łącznie.

ALTERNATYWNE SYSTEMY KONTROLI I OCENY WARTOŚCI UŻYTKOWEJ POLSKICH KONI SZLACHETNYCH PÓŁKRWI

Ze względu na potrzebę większej konsolidacji rasy polskich koni szlachetnych półkrwi, należy dążyć do jak najszybszego wdrożenia proponowanych systemów kontroli oceny wartości użytkowej. Niemniej jednak należy nadal być otwartym na osobniki wyróżniające się znaczącą dzielnością użytkową, wykazywaną w różnych sprawdzianach wyczynowych (Mistrzostwa Polski Młodych Koni), dyscyplinach wyczynowego sportu jeździeckiego (ujeżdżenie, skoki przez przeszkody, Wszechstronny Konkurs Konia Wierzchowego), wyścigach (płaskich i przeszkodowych) oraz dzielnością użytkową wykazywaną w zagranicznych systemach kontroli i oceny wartości użytkowej.

Nie należy w tym przypadku uciekać się do ustalania sztywnych granic w odniesieniu do osiągnięć wyczynowych, albowiem precyzyjne określenie poziomu wymagań jest trudne i mało prawdopodobne oraz nieporównywalne na przestrzeni dłuższego okresu czasu - wymaganego dla doskonalenia określonej populacji koni. Należy przyjąć zasadę, że tego typu osobniki muszą wyraźnie górować wartością użytkową nad innymi przeciętnymi końmi uczestniczącymi w określonym rodzaju wyczynu.

Ogierzy, które nie były poddane próbie dzielności w zakładzie treningowym lub jej nie zdały, mogą otrzymać wpis do księgi stadnej po uzyskaniu określonego wyniku w jednej z alternatywnych prób dzielności (np. Mistrzostwa Polski Młodych Koni, sport, wyścigi) pod warunkiem spełnienia pozostałych wymagań dotyczących wpisu do ksiąg:

- Ocena bonitacyjna min. 78 pkt wykonana przez Komisję Kwalifikacyjną i/lub oceniającą ogierzy w zakładach treningowych;
- Badanie stwierdzające brak porażenia krtani, wykonane przez lekarza weterynarii wskazanego przez PZHK;
- Badanie markerów genetycznych DNA potwierdzające pochodzenie ogiera po obojgu rodzicach.
-

Po spełnieniu wymagań sportowych ogierzy mają prawo być poddane ocenie bonitacyjnej w dniu zakończenia Mistrzostw Polski Młodych Koni, na których uzyskały wymagane minimum lub w innym miejscu i terminie, wyznaczonym przez prowadzącego księgę. W skład Komisji Oceniającej ogierzy musi wchodzić co najmniej dwóch członków Komisji Oceniającej ogierzy w ZT.

1. WYNIKI W MISTRZOSTWACH POLSKI MŁODYCH KONI

UJEŹDŻENIE

OGIERY

- muszą ukończyć konkurs finałowy MPMK, bez oceny na płycie, z wynikiem:
 - konie 4 letnie polskiej hodowli lub zagranicznej: min. 14,5 pkt. bonifikacyjnych
 - konie 5 letnie polskiej hodowli lub zagranicznej: min. 21,5 pkt. bonifikacyjnych
 - konie 6 letnie polskiej hodowli lub zagranicznej: min. 22,0 pkt. bonifikacyjnych

KLACZE

- uzyskanie kwalifikacji do Mistrzostw Polski Młodych Koni (MPMK)

SKOKI

OGIERY

- muszą ukończyć konkurs finałowy MPMK, bez oceny na płycie z wynikiem:
 - konie 4 letnie polskiej hodowli: min. 16,0 pkt. bonifikacyjnych
 - konie 4 letnie hodowli zagranicznej: min. 16,4 pkt. bonifikacyjnych
 - konie 5 letnie polskiej hodowli: min. 24,0 pkt. bonifikacyjnych
 - konie 5 letnie hodowli zagranicznej: min. 24,6 pkt. bonifikacyjnych
 - konie 6 letnie polskiej hodowli: do 1 błędu (zrzutka lub nieposłuszeństwo lub przekroczenie normy czasu do 0,5 pkt.(5 sek.), upadek jeźdźcy wyklucza)
 - konie 6 letnie hodowli zagranicznej: do 1 błędu (zrzutka lub nieposłuszeństwo lub przekroczenie normy czasu do 0,5 pkt.(5 sek.), upadek jeźdźcy wyklucza)
 - konie 7 letnie polskiej hodowli: do 4 pkt. karnych
 - konie 7 letnie hodowli zagranicznej: do 4 pkt. karnych

KLACZE

- uzyskanie kwalifikacji do Mistrzostw Polski Młodych Koni (MPMK)

WKKW

OGIERY

W przypadku, gdy w konkursach dla danej kategorii wiekowej (4, 5 lub 6 lat) uczestniczyło **do 10 koni polskiej hodowli**, do wpisu do księgi pretendują konie zajmujące w wynikach końcowych miejsca 1-2, które uczestniczyły we wszystkich trzech próbach i zostały sklasyfikowane w wynikach końcowych. W przypadku koni 4-letnich uwzględnia się wyniki po odjęciu punktów za ocenę na płycie.

Ogier hodowli zagranicznej, który ma być uznany na podstawie wyników MPMK w WKKW nie może być gorszy niż koń polskiej hodowli zajmujący 1. miejsce. W przypadku koni 4-letnich uwzględnia się wyniki po odjęciu punktów za ocenę na płycie.

W przypadku, gdy w konkursach dla danej kategorii wiekowej (4, 5 lub 6 lat) uczestniczyło **powyżej 10 koni polskiej hodowli**, do wpisu do księgi pretendują konie z miejsc 1-4, które uczestniczyły we wszystkich trzech próbach i zostały sklasyfikowane w wynikach końcowych. W przypadku koni 4-letnich uwzględnia się wyniki po odjęciu punktów za ocenę na płycie.

Ogier hodowli zagranicznej, który ma być uznany na podstawie wyników w MPMK w WKKW nie może być gorszy niż koń polskiej hodowli zajmujący 2. miejsce. W przypadku koni 4-letnich uwzględnia się wyniki po odjęciu punktów za ocenę na płycie.

KLACZE

- uzyskanie kwalifikacji do Mistrzostw Polski Młodych Koni (MPMK)

POWOŻENIE ZAPRZĘGAMI JEDNOKONNYMI

OGIERY

W przypadku, gdy w konkursach dla danej kategorii wiekowej (4, 5 lub 6 lat) uczestniczyło we wszystkich trzech próbach i zostało sklasyfikowanych w wynikach końcowych **do 5 koni polskiej hodowli**, o wpis do księgi może się ubiegać się tylko zwycięzca (1m.), pod warunkiem, że uzyskał wynik końcowy co najmniej 22,5 punktu.

Ogier hodowli zagranicznej, który ma być uznany na podstawie MPMK w powożeniu nie może być gorszy od zwycięzcy polskiej hodowli, a jego wynik końcowy musi wynosić minimum 23 punkty.

W przypadku, gdy w konkursach dla danej kategorii wiekowej (4, 5 lub 6 lat) uczestniczyło we wszystkich trzech próbach i zostało sklasyfikowanych w wynikach końcowych od **6 do 10 koni polskiej hodowli**, o wpis do księgi mogą się ubiegać ogiery zajmujące 1. i 2. miejsce, pod warunkiem, że uzyskały wynik końcowy co najmniej 22,5 punktu.

Ogier hodowli zagranicznej, który ma być uznany na podstawie MPMK w powożeniu, nie może być gorszy od konia polskiej hodowli, który zajął 2. miejsce, a jego wynik końcowy musi wynosić minimum 23 punkty.

W przypadku, gdy w konkursach dla danej kategorii wiekowej (4, 5 lub 6 lat) uczestniczyło we wszystkich trzech próbach i zostało sklasyfikowanych w wynikach końcowych **powyżej 10 koni polskiej hodowli**, o wpis do księgi mogą ubiegać się ogiery, które otrzymały wynik co najmniej 22,5 pkt (bez względu na zajęte miejsce).

Ogier hodowli zagranicznej, który ma być uznany na podstawie MPMK w powożeniu musi otrzymać wynik minimum 23 pkt.

KLACZE

- uzyskanie kwalifikacji do Mistrzostw Polski Młodych Koni (MPMK)

SPORTOWE RAJDY KONNE

Ogierzy 6-letnie startujące w dyscyplinie sportowych rajdów konnych mogą zostać użyte w rasie polskiego konia szlachetnego półkrwi, jeżeli:

- ogier 6-letni ukończył konkurs Mistrzostwa Polski Młodych Koni 6-letnich w tempie powyżej 15 km/h, na 1 i 2 bramkę weterynaryjną wchodził poniżej 5 minut oraz na wszystkich bramkach weterynaryjnych otrzymał ruch A oraz w tym samym sezonie ukończył minimum raz konkurs klasy N.

Powyższe normy dotyczą również ogierów sprowadzonych z zagranicy, startujących w zawodach dodatkowych rozgrywanych podczas Mistrzostw Polski Młodych Koni (MPMK), których właściciele chcą wnioskować o ich wpis do księgi.

2) WYNIKI W SPORCIE JEŹDZIECKIM

UJEŹDŻENIE

OGIERY

- 7-letnie: ZOO klasy CC lub CDI klasy Sankt Georg lub Inter I – trzykrotnie powyżej 63% (Kür wykluczony) – w jednym sezonie
- 8-letnie i starsze: CDI lub ZOO klasy Inter II lub Grand Prix – trzykrotnie powyżej 63% (Kür wykluczony); lub Mistrzostwa Polski Seniorów – suma z trzech dni powyżej 189% – w jednym sezonie

KLACZE

- 2-krotne otrzymanie 50% maksymalnej liczby punktów w klasie N lub klasach wyższych

SKOKI

Do klasyfikacji sportowej zaliczane są wyniki następujących konkursów: dokładności, zwykły, dwunawrotowy (każdy nawrót liczony jest oddzielnie), dwufazowy (zaliczany jest wynik I fazy).

OGIERY

- 7-letnie i starsze: na zawodach rangi ZOO i wyższej, ukończenie 3 konkursów min. 140 cm wyżej bez punktów karnych – w jednym sezonie

KLACZE

- 3-krotne ukończenie konkursów klasy N bez punktów karnych (nie liczy się punktów za przekroczenie normy czasu)

WKKW**OGIERY**

- 7-letnie i starsze: klasa CCN**, CNC**, CCI** lub CIC** i wyższa – trzykrotne ukończenie zawodów bez punktów karnych na przeszkodach w krosie – w ciągu dwóch sezonów

KLACZE

- ukończenie zawodów klasy L

SPORTOWE RAJDY KONNE**OGIERY**

- ogiery 7-letnie i starsze – maksimum w ciągu dwóch sezonów startowych ukończenie co najmniej 3 razy konkursu klasy 2* (dystans min. 120 km).

KLACZE

- ukończenie zawodów na dystansie minimum 60 km

ZAPRZĘGI**OGIERY**

- ogiery 7-letnie i starsze – maksimum w ciągu 2 sezonów startowych ukończenie co najmniej 5 razy zawodów ogólnopolskich w pojedynkach lub w parach, w klasie C z wynikiem: w próbie A (ujeżdżenie) minimum 55% punktów możliwych do uzyskania w klasyfikacji końcowej, wynik do 25% punktów więcej od zwycięzcy w przypadku zaprzęgów parokonnych ogier każdorazowo musi startować w próbie A (ujeżdżenie), B (maraton) i C (zręczność powożenia).

KLACZE

- ukończenie zawodów klasy N

W zależności od obowiązujących przepisów Polskiego Związku Jeździeckiego i Polskiego Związku Hodowców Koni, komisja może dokonać zmian w kryteriach wymienionych w punktach 1) i 2).

3) WYNIKI W WYŚCIGACH KONNYCH**OGIERY**

–

- w jednym sezonie wyścigowym ogier musi zająć 3x 1m. (dotyczy gonitw płaskich, płotowych lub przeszkodowych), w tym wygrać jedną z nagród imiennych czyli:
 - Nagroda Wrocławia (kat. B - 2400 m)
 - Nagroda Derby (kat. A - 2400 m)
 - Nagroda Tunela (kat. B - 2400 m)
 - Nagroda Zamknięcia Sezonu (kat. B - 2600 m)
 - Nagroda SK Ochaby* (sezon 2011, 2800 m)

- Nagroda Dyrektora WTWK-Partynice* (sezon 2011, 3200 m)

*ponieważ nazwy najważniejszych gonitw płotowych lub przeszkodowych mogą ulec zmianom, na początku każdego sezonu będą one uzgadniane z WTWK PartyniceKLACZE

- 3-krotne zajęcie płatnego miejsca w karierze wyścigowej

INFORMACJE DODATKOWE

1. Ogierzy pełnej krwi angielskiej mogą być użyte do doskonalenia polskich koni szlachetnych półkrwi, jeżeli:

- zdały któryś z wariantów prób przewidzianych dla ogierów rasy polski koń szlachetny półkrwi
lub
- mają minimum 3-letnią karierę wyścigową, w trakcie której co najmniej raz uzyskały na koniec sezonu handicap generalny ≥ 70 kg
lub
- mają minimum 2-letnią karierę wyścigową, w trakcie której co najmniej raz uzyskały na koniec sezonu handicap generalny ≥ 75 kg
lub
- wygrały co najmniej 2 gonitwy płotowe lub przeszkodowe, w co najmniej dwuletniej karierze wyścigowej, oraz uzyskały minimum 78 pkt w ocenie pokroju stosowanej w hodowli polskich koni szlachetnych półkrwi, dokonanej przez komisję kwalifikującą i oceniającą ogierzy w zakładach treningowych, bądź z jej upoważnienia, przez kierownika właściwego OZHK/WZHK.

2. Ogierzy rasy czystej krwi arabskiej mogą być użyte do doskonalenia polskich koni szlachetnych półkrwi, jeżeli:

- zdały któryś z wariantów prób przewidzianych dla ogierów tej rasy lub
- biegały co najmniej 2 sezony wyścigowe, a w każdym ukończyły i nie zostały zdyskwalifikowane w co najmniej 5 gonitwach oraz przynajmniej raz otrzymały wagę w posezonowym handicapie generalnym większą lub równą 70 kg.

oraz uzyskały minimum 80 pkt. w ocenie pokroju.

2. Ogierzy rasy czystej krwi arabskiej i pełnej krwi angielskiej nie mogą mieć wad uniemożliwiających wpis do księgi, a wymienionych w rozdziale V §2, ust. 6.

Załącznik 2. KATEGORYZACJA OGIERÓW

RASY POLSKI KOŃ SZLACHETNY PÓŁKRWI

I. KATEGORIA C

Ogierzy, które odpowiadają warunkom eksterierowym i rodowodowym oraz ukończyły z wynikiem pozytywnym próby dzielności w ZT lub uzyskały określone wyniki w alternatywnych próbach dzielności (patrz programy hodowlane dla koni rasy m, wlkp, sp) mogą być używane w rozrodzie w kategorii C.

II. KATEGORIA B

1. Ogierzy z kat. C, w wieku 4 – 9 lat mogą uzyskać kat. B, jeżeli potwierdziły swoją wartość użytkową w Mistrzostwach Polski Młodych Koni lub w sporcie jeździeckim.

1) MISTRZOSTWA POLSKI MŁODYCH KONI (MPMK)

Aby ogier rasy polski koń szlachetny półkrwi lub ogier hodowli zagranicznej mógł uzyskać kategorię B na podstawie wyników MPMK, musi spełnić takie same wymagania, jak w przypadku wpisu do księgi stadnej.

2) SPORT JEŹDZIECKI

UJEŹDŻENIE

Ogierzy w wieku 5 lat– winny uzyskać w 4 konkursach klasy N, na zawodach ogólnopolskich wynik min. 65%.

Ogierzy w wieku 6 lat– winny uzyskać w 4 konkursach klasy C, na zawodach ZOO lub wyższej rangi wynik min. 63% (minimum na dwóch różnych zawodach).

Ogierzy w wieku 7 – 9 lat– winny uzyskać w 6 konkursach klasy CC, na zawodach ogólnopolskich lub wyższej rangi, wynik powyżej 63 % (minimum na dwóch różnych zawodach). Liczone są również konkursy Kur.

SKOKI PRZEZ PRZESZKODY

Uwzględnia się wyniki uzyskane na zawodach ZO, ZOO lub wyższej rangi, w następujących konkursach: w tzw. Rundzie Młodych Koni (RMK), zwykłym, dokładności, dwu-nawrotowym lub dwufazowym. w konkursach dwunawrotowych każdy nawrót liczony jest osobno, w konkursach dwufazowych uwzględnia się tylko wynik i fazy.

Ogierzy w wieku 5 lat - winny uzyskać 4 przejazdy w Rundzie Młodych Koni z wynikiem minimum 7,5 pkt. bonifikacyjnych.

Ogierzy w wieku 6 – 7 lat– winny uzyskać 6 „czystych” przejazdów w konkursach klasy C lub wyższych (liczony jest również finał RMK, jeżeli pierwsza faza rozgrywana jest na wysokości 130 cm).

Ogierzy w wieku 8 – 9 lat– winny 6 razy plasować się od 1 do 3 miejsca w konkursach od 140 cm na ZO i ZOO lub od 1 do 6 miejsca na zawodach międzynarodowych rangi CSI, CSIO i wyższych.

WKKW (ZAWODY PEŁNE I KOMBINOWANE)

Ogierzy w wieku 5 lat– winny dwa razy w klasie CNC* lub CIC* uzyskać wynik w krosie nie większy niż 20 pkt. karnych lub 1 raz wynik 0 pkt. karnych.

Ogierzy w wieku 6 lat– winny w klasach:

CNC* 2 razy zając miejsca od 1 do 3

lub

CCI*, CIC*, CNC** 1 raz zając miejsce od 1 do 3

lub

CIC**, CCI** 1 raz uzyskać w krosie wynik nie większy niż 20 pkt. karnych.

Ogierzy w wieku 7 – 9 lat– winny w klasach:

CNC**, CIC** 4 razy zając miejsca od 1 do 3

lub

CCI** i wyżej zając miejsca od 1 do 5.

POWOŻENIE ZAPRZĘGAMI JEDNO- I PAROKONNYMI

W zaprzęgach parokonnych liczone są tylko wyniki z zawodów, w których ogier startował w trzech próbach.

Ogierzy w wieku 5 lat– winny zając 3 razy miejsca 1 – 3 w konkursach kl. N na zawodach ZOO.

Ogierzy w wieku 6 lat– winny zając 2 razy miejsca 1 – 3 w konkursach klasy C na zawodach ZOO lub wyższej rangi.

Ogierzy w wieku 7 – 9 lat– winny zając 6 razy miejsca 1 – 3 w konkursach kl. C na ZOO lub 3 razy miejsca 1 – 3 na CAI lub 2 razy miejsca 1 – 3 na CAIO lub 1 raz miejsca 1– 6 na MŚ.

2. Ogierzy, które nie ukończyły ZT, a uzyskały prawo wpisu do ksiąg stadnych na podstawie alternatywnych prób dzielności, otrzymują przy wpisie do księgi kategorię B, jeżeli spełnią warunki wymienione w ust. 1 [Mistrzostwa Polski Młodych Koni (MPMK), sport jeździecki].
3. Ogierzy, które uzyskały kat. B na podstawie wyników określonych w ust. 1 [Mistrzostwa Polski Młodych Koni (MPMK), sport jeździecki], winny w okresie posiadania kat. C oraz do 4 sezonów po otrzymaniu kategorii B uzyskać min. 20 pkt. hodowlanych.
4. Ogierzy kat. C, które nie spełniły wymagań określonych w ust. 1 [Mistrzostwa Polski Młodych Koni (MPMK), sport jeździecki], mogą otrzymać kat. B, jeżeli do 9 roku życia włącznie uzyskały minimum 35 pkt. hodowlanych za potomstwo. Ogierzy te winny w okresie posiadania kat. C oraz do 4 sezonów po otrzymaniu kategorii B uzyskać min. 70 pkt. hodowlanych za potomstwo.
5. Ogierzy, które w próbach dzielności po 100-dniowym treningu osiągnęły wynik równy 125 punktów indeksowych lub wyższy i uzyskały min. 81 punktów za ocenę pokroju, otrzymują kategorię B. Ogierzy te w wieku do 6 lat włącznie winny:
 - potwierdzić swoją wartość użytkową [na podst. wyników w Mistrzostwach Polski Młodych Koni (MPMK) lub sporcie jeździeckim], uzyskując normę dla ogiera w tym wieku (patrz rozdz. II, pkt. 1 i 2)
 - lub
 - uzyskać min. 20 pkt. hodowlanych za potomstwo.

W przeciwnym razie w wieku 7 lat ogier przechodzi do kat. C.

III. KATEGORIA A

Ogierzy mogą otrzymać kat. A jeżeli uzyskały:

1. minimum 200 pkt. hodowlanych za potomstwo wpisane do ksiąg lub
2. 100 pkt. hodowlanych za potomstwo wpisane do ksiąg oraz osiągnęły następujące wyniki w sporcie jeździeckim (w całej karierze):

SKOKI PRZESZKODY

- 10 razy miejsca 1 – 3 w konkursach 140 cm i wyższych na ZOO lub miejsca 1–6 na zawodach międzynarodowych rangi CSI, CSIO i wyższych;

UJEŹDŻENIE

- 10 razy wynik min. 66% w klasie CC na zawodach ZOO lub CDI, CDIO i wyższych lub w klasie CS – 8 razy wynik min. 66%; liczone są również konkursy Kur;

WKKW

- ogierzy winni w klasie:
 - CNC** 4 razy zajęć miejsca od 1 do 3 lub
 - CIC** 3 razy zajęć miejsca od 1 do 3 lub
 - CCI** lub wyższej 2 razy zajęć miejsca od 1 do 3;

POWOŻENIE

6 razy miejsca 1 – 3 w kl. C na ZOO lub 5 razy miejsca 1 – 3 na CAI lub 3 razy miejsca 1 – 3 na CAIO lub 2 razy miejsca 1 – 10 na MŚ.

IV. KATEGORIA E

Komisja Księgi Stadnej może nadać kategorię E – „Elita” pod warunkiem, że ogier uzyskał nie mniej niż 200 pkt. hodowlanych za potomstwo wpisane do ksiąg oraz co najmniej 6 sztuk jego potomstwa (ogierzy, klacze, wałachy) osiągnęło określone poniżej wyniki w następujących dyscyplinach sportu jeździeckiego:

UJEŹDŻENIE

- zajęcie miejsc 1 – 3 w Mistrzostwach Polski Młodych Koni (MPMK) lub
- spełnienie warunków określonych w rozdz. II, pkt. 2 lub

SKOKI PRZESZKODY

- zajęcie miejsc 1 – 5 w Mistrzostwach Polski Młodych Koni (MPMK) lub
- spełnienie warunków określonych w rozdz. II, pkt. 2 lub
- spełnienie warunków określonych w rozdz. II, pkt. 2 lub

WKKW

- zajęcie miejsc 1 – 4 w Mistrzostwach Polski Młodych Koni (MPMK) lub
- spełnienie warunków określonych w rozdz. II, pkt. 2 lub

POWOŻENIE

- zajęcie miejsc 1 – 2 w Mistrzostwach Polski Młodych Koni (MPMK) lub
- spełnienie warunków określonych w rozdz. II, pkt. 2.

INFORMACJE DODATKOWE

- 1.** Ogierom ras czystych, spełniającym warunki dopuszczenia do rozrodu w rasie polskiego konia szlachetnego półkrwi, nadawana jest kat. B.

Podwyższenie kategorii do A i E odbywa się po spełnieniu przez nie warunków przewidzianych dla ogierów półkrwi.

W przypadku ogierów ras czystych, które zostały dopuszczone do rozrodu na podstawie testu 100-dniowego, stosuje się takie same zasady, jak dla ogierów półkrwi.

Tabela punktów hodowlanych za oceną potomstwa:

za opisanego źrebaka (sysaka)	ocenionego na:
11 pkt.	0,25 pkt.
12 pkt.	0,50 pkt.
13 pkt.	0,75 pkt.
14 pkt.	1,00 pkt.
15 pkt.	1,25 pkt.
16 pkt.	1,50 pkt.
17 pkt.	1,75 pkt.
18 – 20 pkt.	2,00 pkt.
za klacz wpisaną do księgi stadnej	8,00 pkt.
za ogiera wpisanego do księgi stadnej	30,00 pkt.

- 2.** O nadanie ogierowi kategorii E, A i B jego właściciel występuje do komisji księgi stadnej w terminie do 31 października, załączając do wniosku dokumenty potwierdzające starty ogiera w zawodach ogólnopolskich i wyższej rangi (dyscyplina, rok, miejsce i rodzaj zawodów – nie dotyczy MPMK).
- 3.** Wyniki sportowe, na podstawie których można zmienić kategorie ogierów, muszą być oficjalnymi wynikami sportowymi, potwierdzonymi przez Polski Związek Jeździecki.
- 4.** Każda zmiana kategorii wymaga weryfikacji wymiarów i bonitacji.
- 5.** W przypadku wybitnych osiągnięć w sporcie jeździeckim komisja księgi stadnej ma prawo odstąpić od zasad nadawania kategorii ogierom.
- 6.** Zasadom kategoryzacji podlegają wszystkie ogiery rasy sp. cz. czynne w hodowli oraz ogiery pełnej krwi angielskiej i czystej krwi arabskiej, dopuszczone do doskonalenia tej rasy.